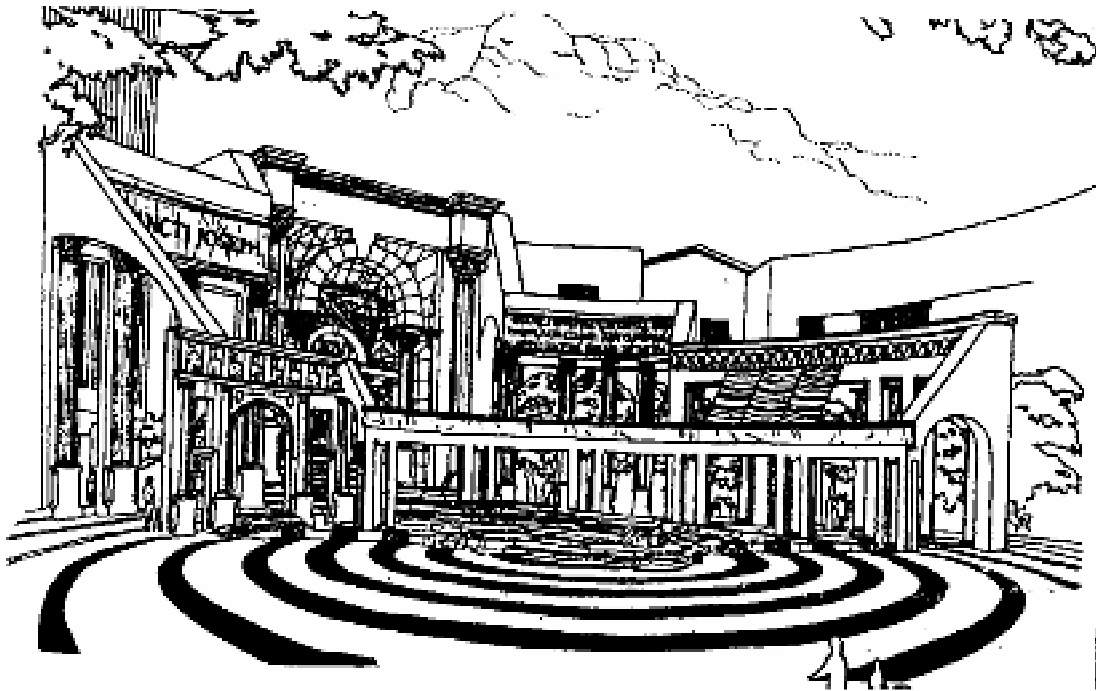

**МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОГО ПРОЕКТУ
БАКАЛАВРА АРХІТЕКТУРИ**

(для студентів 5 курсу денної форми навчання
напряму 6.060102 - «Архітектура», спец. 6.120102 – «Містобудування»)

Харків – ХНАМГ - 2007

Методичні вказівки до виконання дипломного проекту бакалавра архітектури (для студентів 5 курсу денної форми навчання напряму 6.060102 - «Архітектура», спец. 6.120102 – Містобудування). Укл. Шубович С.О., Панова Л.П.– Харків: ХНАМГ, 2007.– 45 с.

Укладачі: Світлана Олександрівна Шубович, Лариса Павлівна Панова.

Рецензент О.Є.Фондорко

Рекомендовано кафедрою Архітектурного моніторингу міського середовища
протокол № 4 від «17» жовтня 2007 р.

ВСТУП

ВСТУП. ПРОБЛЕМИ РЕКОНСТРУКЦІЇ ІСТОРИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА МІСТА В ДИПЛОМНИХ ПРОЕКТАХ БАКАЛАВРІВ АРХІТЕКТУРИ

Дипломний проект архітектури завершує цикл бакалаврської архітектурної підготовки. Цей проект традиційно орієнтований на рішення завдань, пов'язаних із проектуванням будівлі в оточуючому середовищі (комплексі), розглянутим, певною мірою, з урахуванням майбутньої спеціальності. Методологія середовищного проектування, що прийнята на кафедрі, потребує від студента осмислення середовища міста як системи зі складною ієрархічною структурою, у якій художньо-естетичні й функціональні питання реального середовища й архітектурного проектування вирішуються в їх взаємозв'язку. Комплексність рішення полягає в органічному поєднанні внутрішніх і зовнішніх просторів проектованої структури. Ця структура, що включає будівлю і оточуюче середовище розуміється як нерозривне ціле, таке, що залежить від впливу вищої структури середовища (вищий структурний рівень), від тої діяльності, для якої формується внутрішня структура (середній структурний рівень) і від сприймаючої і діючої в ній людини (нижчий структурний рівень). Для виконання цієї роботи залучаються суміжні дисципліни, такі як «Рисунок людини й ландшафту», «Композиція», «Проблеми сучасної архітектури», «Формування художнього образу», «Історія філософії» та ін. У зв'язку з середовищною спрямованістю проекту, проектування починається під час літньої науково-дослідної практики, тематика якої дає наукову орієнтацію роботі й формує напрямки дипломного проекту бакалавра, який виконується в 9 семестрі.

Завдання літніх науково-дослідної й малювальної практик полягає у вивченні історично й архітектурно цінного архітектурно-просторового й ландшафтного середовища міста й виявленні тієї наукової проблеми, якою студент буде займатися далі протягом двох наступного років. Бакалаврський дипломний проект у цьому контексті є першою апробацією майбутнього результату, що максимально реалізується в магістерській роботі. Саме у бакалаврському проекті формується науково-теоретична гіпотеза рішення проблеми і накреслюються шляхи її практичної реалізації.

Загальна тематика проектів полягає в дослідженні й архітектурному рішенні проблем реконструкції історичного середовища міста. Як головне ставиться питання композиційної цілісності архітектурно-просторової структури, її відповідності ландшафтної ситуації, шляхам руху, функціональної й економічної доцільності.

У зв'язку із цим тема проекту й тема науково-дослідної роботи студента, співвідносяться і являють собою єдину роботу, що у такому вигляді представляється на захист.

Загальний обсяг проекту становить:

1) графічна частина - 6 аркушів 1х1 м (1 аркуш - матеріали літньої практики, 1 аркуш НДРС, 4 аркуші - проектна частина);

2) текстова частина - пояснювальна записка, обсягом 30-40 стор.

У разі потреби проект може бути доповненим робочими кресленнями проектованої будівлі.

КОМПЛЕКСНИЙ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПРОЕКТ «БУДІВЛЯ (АРХІТЕКТУРНИЙ КОМПЛЕКС) У НАВКОЛИШНЬОМУ (ІСТОРИЧНОМУ) АРХІТЕКТУРНО-ПРОСТОРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ»

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Дипломний проект є результатом взаємодії дисциплін: "архітектурного проектування", "науково-дослідної роботи студентів", "теорії систем в архітектурі", "формування художнього образу", що вивчаються у 9 семестрі; а також вивчених раніше "теоретичних і методичних основ архітектурного проектування", "філософії (історії філософії)", "конструкції будівель і споруд", "історії мистецтв, архітектури й містобудування", "композиції", "рисунку, живопису, скульптури", "формування художнього образу". Склад проекту (графічної частини і пояснювальної записки) відбиває синтез цих дисциплін, об'єднаних комплексним методом архітектурного проектування. Базовим методом прийнятий метод середовищного проектування.

СКЛАД ПРОЕКТУ

1. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЧАСТИНА

Обсяг графічної частини - 2 аркуші 1х1 м; обсяг текстової частини – 20-30 стор.

Робота виконується за наступною структурою.

1.1. Аналіз існуючого архітектурно-просторового середовища.

1.1.1. Натурні замальовки й ескізна перспектива з "пташиного польоту" (виконуються в період літньої науково-дослідної практики).

1.1.2. Ситуаційний план. Аналітичні схеми (М 1: 200, 1: 500, 1:1000):

- схема структури ландшафту;
- схема структури шляхів руху;
- схема структури функціональних зон;
- схема композиційно-просторової структури середовища;
- схема культурно-значимої (історико-культурної) структури середовища;
- схема характеристики стану забудови.

1.2. Науково-дослідна робота (НДР).

1.2.1. Обґрунтування проблемної ситуації, виявленої в досліджуваному архітектурно-просторовому середовищі.

1.2.2. Актуальність теми, вивченість питання в теорії архітектури, розробка в архітектурній практиці, новизна.

1.2.3. Обґрунтування проблеми дослідження. Гіпотеза рішення проблеми (висновки) (виконується після архітектурної розробки проекту)

1.2.4. Графічна модель образного уявлення про проблему.

1.2.5. Мета й завдання дослідження

1.2.6. Аналіз об'єктів дослідження

1.2.7. Висновки (гіпотеза рішення проблеми)

2. ПРОЕКТНА ЧАСТИНА.

Обсяг графічної частини - 4 аркуші 1х1 м; обсяг текстової частини - 15-20 стор.

До складу графічної частини входять такі креслення:

2.1. Опорний план (ситуаційна схема) 1: 500, М 1:1000, 1:2000 і аналітичні схеми.

2.2. Генеральний план 1: 500, М 1:1000, 1:2000 (виконується за узгодженням з керівником).

2.3. Плани М 1:100, 1:200 (план першого поверху виконується з елементами генплану).

2.4. Розрізи М 1:100, 1:200.

2.5. Фасад (розгортка) М 1:100, 1:200.

2.6. Перспектива з "пташиного польоту" комплексу (виконується із промальовуванням зовнішньої і внутрішньої структури й конструктивно-тектонічної основи проєктованого об'єкта).

2.7. Панорама й видові перспективи об'єкта проєктування в середовищі, кульмінаційне розкриття з об'єкту на зовнішню домінанту: інтер'єрні перспективи, фрагменти ландшафтно-архітектури й ін. (за узгодженням з керівником).

2.8. Техніко-економічні показники.

2.9. В окремих випадках виконуються робочі креслення.

Загальний обсяг проєкту: 6 аркушів (2 аналітичних й 4 проєктних) розміром 1х1 м і пояснювальна записка загальним обсягом 30-40 стор.

Методологічні засади роботи

Базовими методами роботи над проєктом є **метод середовищного проєктування й комплексний метод архітектурного проєктування**. Вони розвивають і доповнюють **творчий метод архітектора** введенням у нього понять середовищного підходу, системності й структурності в архітектурі. Однак самі по собі системність і структурність, додані до архітектури ще не розкривають її повного потенціалу, оскільки не достатньо враховують психологічні аспекти сприйняття архітектури людською особистістю. У цьому плані важливим є звернення до гуманітарних, у т.ч. до герменевтичних методів, зокрема - до **методу наукових інтерпретацій**.

Цей метод включає трактування середовища, яке ґрунтується на архетипічних аспектах свідомості. Архетипи на рівні психологічної моделі формують специфічний художньо-образний код, що розкриває архітектурно-просторовий потенціал середовища як художнього феномена. Найбільш зрозуміло архетипічні конструкції представлені у вигляді міфологем, просторово-психологічні якості яких зручно використовувати при гуманітарних архітектурно-просторових дослідженнях.

2. ВИКОНАННЯ ПРО ЕКТУ

1. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЧАСТИНА

1.1. Аналіз існуючого архітектурно-просторового середовища

1.1.1. Натурні замальовки й ескізна перспектива з "пташиного польоту"

Натурні замальовки й ескізна перспектива з "пташиного польоту", яка їх узагальнює, виконуються в період **літньої науково-дослідної практики**. Вони становлять головний елемент роботи над наступним проєктом у період дев'ятого семестру.

Завдання літньої науково-дослідної практики полягає у вивченні історично й архітектурно цінного архітектурно-просторового й ландшафтного середовища міста; у визначенні взаємозумовленості функціональної й композиційної структур міста і його фрагментів; в обґрунтуванні містобудівної структури як функції структури ландшафту й структури регіональних (зовнішніх) і загальноміських (внутрішніх) шляхів руху. Під час натурних спостережень студент повинен виявити архітектурні домінанти й головні транспортні комунікації, визначити їхню співвіднесеність із домінантами більше високого й більше низького структурних рівнів, проаналізувати закономірності структурних зв'язків і відносин між елементами структур різних рівнів. Важливим також є розуміння взаємодії хронологічних шарів середовища як нашарування епох з їх специфічними просторовими й стилістичними стереотипами.

У натурному вивченні реального міського середовища з високим рівнем містобудівної і архітектурно-композиційної структур, відзначені взаємозумовленості проявляються досить яскраво. Композиційна цілісність середовища - гармонійна єдність її ландшафтних і архітектурно-просторових аспектів, що формують філософсько-художній образ цілісності світобудови при гармонійному вписанні людини в цю цілісність.

Історичне середовище сучасного міста, яке продовжує нести цю культурну функцію, залишається естетично привабливим. Воно - важливе місце тяжіння жителів і гостей міста. Його культурно-естетична цінність зростає з плином часу. У містах - центрах туризму ця цінність стає основою економічної бази міста.

Однак реальність містить у собі й негативний компонент використання такого архітектурно-історичного середовища людиною. Це проявляється в порушенні структурної й композиційної єдності через випадіння окремих змістових елементів середовища, нашарування новобудов, що не враховують усталені композиційні закономірності тощо. Багато в чому подібні порушення пов'язані з ростом міста, ускладненням його структури, у якій історичний вузол, як правило, - ядро міста, уже не задовольняє нових вимог, "поглинається" новою структурою, що ламає стару, як таку, що втратила функціональну актуальність.

Виявлення подібних дисонансів формує уявлення про **проблемну** ситуацію в реальному середовищі міста або його фрагмента.

Послідовність і характер замальовок

При натурному вивченні архітектурно-просторового середовища міста, його домінуючого ансамблю або окремих фрагментів варто керуватися певною **методикою**. Ця методика включає послідовність дій, для рішення того або іншого завдання, спрямованої на вивчення середовища: її композиції, функціональної організації, соціальної структури, транспортної й інженерної інфраструктур.

Завдання малюнків, при дослідженні композиції архітектурно-просторового середовища міста (ансамблю), складається в усвідомленні на чуттєво-емоційному рівні цілісності середовища, гармонійного єднання ландшафтних й архітектурних компонентів, які в послідовності розкриваються людині, що рухається з певною метою.

1. Попереднє вивчення функціональної структури міста й структури його руху.

На першому етапі дослідження міської структури, насамперед, візуально, а пізніше – за допомогою уточнюючих карт, схем й ін. джерел визначаються місця основних вузлів міста: загальноміського центра, функціональних підцентрів, складові структурний каркас зовнішні шляхи руху й вулиці інтер'єрної структури міста. Вивчаються особливості ландшафту й розташованих у ньому архітектурних комплексів. Ці дані дають основу для подальшої серії малюнків. Малюнки дозволяють виявити композиційну структуру й дають образну характеристику досліджуваного архітектурно-просторового середовища. Тому робота над ними ділиться на етапи.

2. Малювання зовнішніх і внутрішніх (інтер'єрних) розкриттів (панорам) фіксує просторові зв'язки зовнішньої й внутрішньої структури об'єкта, їхній стик на домінуючому вузлі міста або ансамблю.

2а. Малювання зовнішніх панорам, що відкриваються з основних шляхів руху (в'їздів у місто, підходів до ансамблю й т.д.). У них виявляється й фіксується домінуючий ансамбль міста (домінуючий об'єкт ансамблю), відбивається його місце й роль у ландшафтному або архітектурно-ландшафтному середовищі, силует, характер глибинного завершення панорами й ін.

2б. Цим малюнкам відповідають **малюнки зворотних розкриттів з об'єкта в зовнішнє середовище** (розкриття з "внутрішньої порожнини" міста). Такі розкриття формуються з інтер'єрної структури центрального ансамблю (площі, парку, холу й ін.).

При малюванні фіксується співвідношення зовнішньої домінанти (домінуючого архітектурної, ландшафтною форми) і внутрішньої порожнини, у середині якої перебуває той, хто малює. Варто звернути увагу на те, що малюнки з випадкових місць, не пов'язаних зі шляхами руху й функцією (із дзвіниці, вежі, вікна будинку), хоч і цікаві для що малює, не дають структурної характеристики й можуть бути використані лише як підсобні.

2. Виконання замальовок за шляхом руху (ззовні до домінуючого вузла, від домінанти зовні). При цьому виді малювання можуть фіксуватися кілька різних маршрутів руху, орієнтованих на досліджуваний об'єкт. При малюванні акцентуються об'єкти першого й далекого планів; фіксуються етапи "закриття" домінуючого об'єкта забудовою або ландшафтною формою й "розкриття" його в перспективі; зіставляється характер розкриттів видали й при наближенні до об'єкта й роль першого плану в цих розкриттях.

3. Малювання локальних фрагментів середовища, деталей, характерних рис, що розкривають специфіку середовища, стилістику архітектури, членування просторів й ін. Всі малюнки можуть супроводжуватися рядом швидких начерків, що деталізують оточення.

4. Виконання узагальнюючої перспективи "із пташиного польоту" (ескіз). Як завершення натурального вивчення середовища виконується ескізна перспектива "із пташиного польоту". У ній дається попереднє уявлення про розташування ансамблів у ландшафті, щодо головних шляхів руху; уявлення про основні просторові відносини між вузлами міста, масштабна характеристика середовища й ін. Має сенс виконання кількох ескізних перспектив "із

пташиного польоту" - від більшої, загальноміської до локального фрагмента середовища: ансамблю, району, двору й т.д. Ескізи перспектив "із пташиного польоту" являють собою моделі і їхнє головне завдання - виявити закономірності побудови середовища як структури. Узагальнення (моделювання) передбачає, у зв'язку із цим, зображення істотних елементів середовища й пропущення несуттєвих. Якість виконання даної роботи залежить від уміння побачити закономірність, відібрати й співвіднести між собою, у силу цієї закономірності, потрібні елементи на кожному структурному рівні - від міського до фрагмента. При цьому модель вищого структурного рівня має бути максимально узагальненою, а нижчого - максимально деталізованою.

1.1.2. Аналітичні схеми

Структурно-аналітичні схеми виконуються в період семестрової роботи. Вони відбивають досліджуваний структурний рівень середовища й даються в зіставленні зі структурно-аналітичними схемами середовища більше високого й більше низького структурних рівнів, тим самим, даючи подання про середовище як про цілісну багаторівневу систему.

Аналітичні схеми методично "розкладають" архітектурно-просторове середовище міста на компоненти й дозволяють досліджувати кожен компонент окремо.

Завдання аналітичних схем виявити механізм з'єднання в цілісну систему окремих структурних компонентів середовища міста (ансамблю).

Схема структури ландшафту

Структурними елементами ландшафту є вузли його просторової структури й просторові осі, їх з'єднуючі.

Просторові осі ландшафту формуються динамічними ландшафтними формами: долинами рік, тальвегами балок, лініями вододілів. До таких ландшафтних форм можуть відноситись характерні крайки балок, лінії підніжжя пагорбів, крайки лісових масивів тощо.

Просторові вузли ландшафту формуються статичними елементами, що стикують ландшафтні осі: вершинами пагорбів, мисами, місцями злиття рік тощо.

При виконанні різнорівневих схем фіксуються розбіжності в їхній структурі - від великих вузлів й осей на вищому рівні до дрібних, нюансових розбіжностей просторово-осьової структури на нижчому рівні.

Схема структури шляхів руху (транспортна схема)

Містоформуючу структуру становлять зовнішні й внутрішні шляхи руху транспорту й пішоходів. Вищий структурний рівень включає регіональні й загальноміські транспортні комунікації; нижчий - пішохідні шляхи (по вулицях й алеях, квартальні й ін.), місцеві проїзди, житлові вулиці.

При визначенні важливості тієї чи іншої транспортної або пішохідної магістралі треба розуміти, по-перше їх роль у структурі соціальних, або соціально-економічних зв'язків досліджуваного вузла і структури міста або регіону в цілому; по-друге, віднесеність магістралі до нормативної класифікації.

Схема структури функціональних зон (схема функціонального зонування)

Функціональна структура включає зони й центри функціональних зон міста, району й ін. і функціональні зв'язки між ними. На нижчих рівнях у структурі функціональних зон виділяються т.зв. "підзони" - додаткові специфічні зони, сформовані на локальному рівні (у мікрорайоні - зони школи, дитячого садку тощо).

Схема композиційно-просторової структури середовища

При аналізі композиційно-просторової структури виділяють домінуючі композиційні об'єкти (вузли) і "тло". Композиційно-просторову структуру визначають композиційні вузли й композиційні зв'язки між ними. **Композиційними вузлами** служать ландшафтні й архітектурно-композиційні домінанти (провідні ансамблі або одиничні об'єкти, унікальні елементи ландшафту - пагорби, ріки тощо). (Визначення композиційної домінанти див. МУ за курсом «Композиція» для 1 курсу). У композиційній структурі розрізняються регіональні, міські, локальні або інтер'єрні (внутрішні) домінанти, а також "об'єкти, що підігрують" їм, тобто такі, що не претендують на домінуючу роль, але виділяються із загального середовища. Вони можуть бути домінантами на більш низькому структурному рівні. Композиційне завдання домінанти - зв'язати в ціле суміжні рівні структури за допомогою композиційних зв'язків між головними елементами цієї структури. За належністю до певного структурного рівня домінанти поділяються на зовнішні (відносно структурного рівня) і внутрішні.

Під **композиційними зв'язками** розуміють:

1 - візуальні зв'язки (розкриття, що фіксують безпосередні зорові контакти й враження; умовою для здійснення візуальних зв'язків є наявність «візуальних каналів» або «візуальних басейнів»). Ці зв'язки виявляють головні просторово-композиційні вузли архітектурного середовища;

2 - просторові зв'язки (фіксуються просторовими осями, перетини яких виявляють композиційні вузли). Ці зв'язки виявляють композиційно-просторову структуру архітектурного середовища і характеризують її цілісність (наявність домінуючого об'єкту, відповідність «вузлів» і «осей» одного структурного рівня, відповідність різних структурних рівнів)

3 - просторово-часові зв'язки (послідовність вражень від зміни розкриттів або т.зв. «видових картин» або «кадрів»). Просторово-часові зв'язки фіксуються замальовками за ходом руху, який завершується кульмінаційним розкриттям на домінанту (зовнішню або внутрішню). Завдання цього типу зв'язків, розкрити просторову мову архітектурного середовища.

Загалом, композиційні зв'язки забезпечують композиційний контакт між суміжними (низьким і більш високим) структурними рівнями за допомогою композиційно-просторового (візуального, просторового, часового) співвіднесення домінант цих рівнів.

Графічна схема (або схеми) композиційно-просторової структури відбиває наявність домінант і характер композиційних зв'язків між ними.

Композиційні схеми виконуються планіметрично і просторово (у перспективі «з пташиного польоту»). До цих зображено можливо додавання начерків з точки зору людини (видових перспектив).

Схема культурно-значимої (історико-культурної) структури середовища включає наявність пам'ятників культури, архітектури й містобудування; наявність історично цінного середовища, охоронних зон; наявність дисонуючих елементів середовища. При цьому може бути проведений ретроспективний аналіз просторової структури середовища й ін. При аналізі даної структури виділяються поняття "пам'ятник архітектури" (з визначенням його класифікаційного рівня) і "фонова забудова"; визначається архітектурно-просторова обумовленість того й іншого як певної історико-культурної цілісності. Особлива увага приділяється фіксації історично сформованих просторів на нижчих структурних рівнях.

У зв'язку зі складністю включення архітектурно-просторової структури об'єкта в архітектурно-просторову структуру середовища можна звернутися (на кожному структурному рівні або одному - головному) до контекстуальної моделі середовища. У ній об'єкт, навколишнє середовище й сюжетно важливі фрагменти об'єкта постають у наступних відносинах:

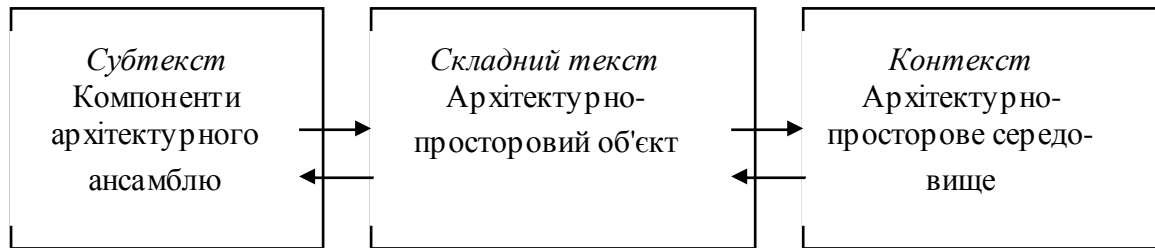

Схема характеристики стану забудови.

У характеристику стану забудови входять відомості про поверховість будівлі, будівельний матеріал, ступені зношування, використання (будівля житлова, нежитлова, громадська, виробнича) тощо.

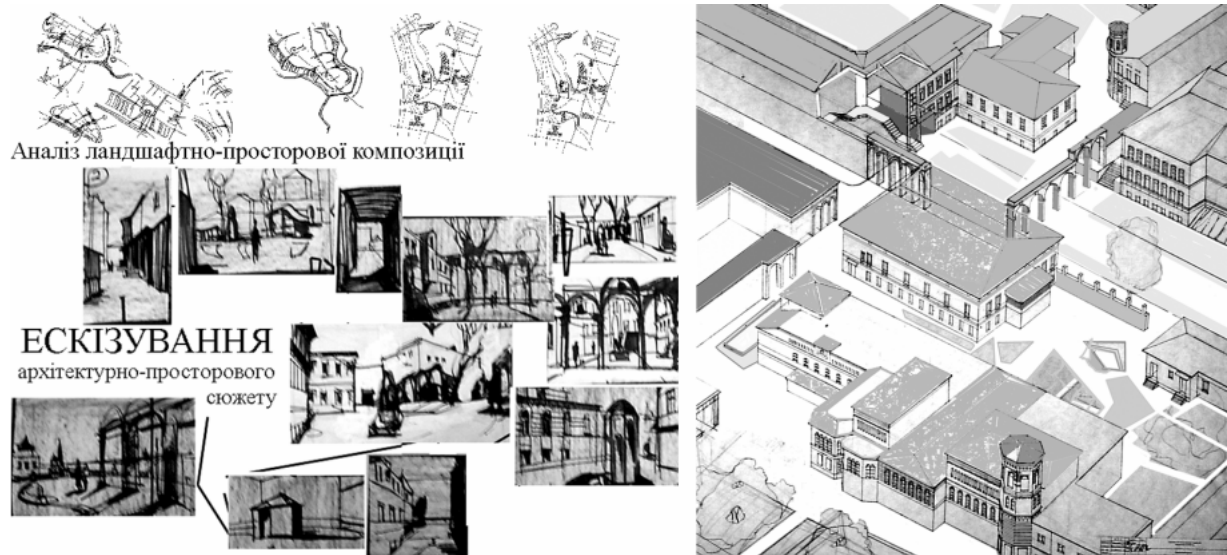
Характеристика стану забудови складається за допомогою зорового спостереження, експертного висновку або на підставі документів.

При аналізі відзначається історико-культурний статус будинку або комплексу, якість і схоронність сформованих їм просторів. На цій стадії може бути даний висновок про необхідність реставраційних робіт, реконструкції або зносі об'єкта, відтворенні або перетворенні просторової структури й ін.

Текстова частина.

У текстовій частині треба дати аналітичний опис кожної схеми, зіставляючи схеми за структурними рівнями. Текст опису кожної наступної схеми повинен логічно співвідноситися з попереднім описом. Для написання тексту варто користуватися літературними й картографічними джерелами, а також натурними малюнками й спостереженнями, проведеними при вивченні об'єкта в період літньої практики.

Результати аналізу поєднуються в **опорному плані** (ситуаційній схемі) досліджуваного фрагмента середовища.

Фрагмент дипломного проекту студ. Г.Гамалєя. Кер. проф. С.О.Шубович

Приклад ескізного пошуку при виконанні аналітичних схем і просторової композиції (фломастер, акварель).

Перспектива «з пташиного польоту» проектованого фрагменту середовища історичного центру Харкова (креслення, комп'ютерна обробка)

1.2. Науково-дослідна робота: (вказати тему роботи)

1.2.1. Обґрунтування проблемної ситуації, виявленої в досліджуваному архітектурно-просторовому середовищі.

Проблемна ситуація, як складне (таке, що немає очевидного вирішення) зіткнення протилежностей фіксується в результаті натурних досліджень архітектурно-просторового середовища й уточнюється при камеральному аналізі. Натурні малюнки й аналітичні схеми допомагають визначити ступінь проблеми, охарактеризувати кожну з опозицій, визначити рівень напруженості конфлікту, виявити пріоритетні напрямки розвитку середовища. Все це дає підставу для обґрунтування проблемної ситуації й складання гіпотези її рішення.

В архітектурних дослідженнях можна виділити проблеми архітектурно-функціональні, архітектурно-композиційні, архітектурно-конструктивні, архітектурно-економічні, архітектурно-соціальні, архітектурно-історико-культурні й ін. Архітектурний аспект рішення цих проблем пов'язаний із призначенням архітектури як мистецтва формування простору для певної діяльності. Проблемна ситуація, як правило, включає цілий комплекс проблем з яких доцільно виділити одну, найцікавішу й актуальну.

У виконуваний науково-дослідній роботі проблемна ситуація описується стосовно до конкретної ситуації з детальним розглядом всіх параметрів середовища від історичних до соціальних й економічних. При цьому перевага віддається тим, які відповідають обраній тематичі дослідження. У процесі роботи над дослідженням характеристика проблемної ситуації може уточнюватися у зв'язку з уточненням теоретичної частини роботи. При цьому можуть бути виконані додаткові структурні моделі, що уточнюють проблему, що розглядають її як би з різних сторін, схеми, варіанти принципових пропозицій з виходу із проблемної ситуації й ін.

1.2.2. Актуальність теми, вивченість питання в теорії архітектури, розробка в архітектурній практиці, новизна.

Поняття **актуальності** теми дослідження має на увазі необхідність даного дослідження в цей час. Актуальність обумовлена станом архітектурно-містобудівної теорії й практики, станом реального міського архітектурно-просторового середовища, складністю співвіднесення в цей час нової архітектури й історичного оточення тощо. Актуальність на кожному культурно-історичному етапі визначається соціальним пріоритетом, пов'язаним з культурою, станом соціально-економічних та науково-технічних умов, ідеологією.

Обґрунтування актуальності теми виходить із аналізу ролі виявленої проблемної ситуації в контексті архітектурно-просторового середовища й необхідності її зняття.

Дослідження **вивченості питання (теми) у літературі, присвяченій теорії й практиці архітектури** дозволяє виявити сучасний стан науки й науковий погляд на заявлену проблему, зрозуміти, наскільки дана тема досліджена, як часто до подібної до тематики звертається архітектурна думка. Вивчення праць по обраній тематичі дозволяє познайомитись з теоретиками архітекторами, зіставити їхні погляди на дану тематику; порівняти більш ранні й більш пізні концепції й розробки в даному напрямку. Ці знання збагачують думку дослідника. Вони стають науковою опорою й відправним матеріалом для власних розробок.

Для аналізу стану вивченості питання важливо **зіставити теорію архітектури й розробки в інших галузях науки**, таких як філософія, мистецтвознавство, історія, теорія систем, екологія, семіотика, літературознавство й ін. Шляхом порівняльного аналізу відбираються й порівнюються концепції, що розкривають ту ж тематику у своїх галузях знання. Суміжні науки дозволяють розширити уявлення про архітектуру як про синкретичну науку, що синтезує різні види знань. Ці науки дозволяють розширити бачення теми дослідження від вузькодисциплінарної до багатоаспектної. Залучення зовнішніх концепцій допомагає вийти з кола сформованих вузькопрофесійних уявлень і знайти нове неординарне рішення.

Дослідження **філософських концепцій** допомагає осмислити тему методологічно, оцінити різницю поглядів у зв'язку з різними соціальними ситуаціями й історичними епохами, зіставити результат вивчення із сучасною соціальною ситуацією й світоглядом й, у результаті, сформулювати свій особистий погляд на актуальність і спрямованість теми дослідження.

Розгляду безлічі можливих рішень допомагає вивчення **архітектурної практики** за даним питанням. При цьому світовий історичний досвід архітектурної практики досліджується на прикладах, що мають статус високомистецьких творів.

У результаті дослідження робиться висновок про ступінь **наукової новизни дослідження**.

1.2.3. Обґрунтування проблеми дослідження

Проблема наукового дослідження базується на виявленій у naturі й аналітично дослідженій конкретній проблемній ситуації, але відрізняється від неї теоретичною спрямованістю.

Проблемою в науці називається суперечлива ситуація, що виступає у вигляді протилежних позицій у поясненні яких-небудь явищ, об'єктів, процесів і потребує адекватної теорії її вирішення.

Проблеми розділяються на загальні й локальні.

Загальні проблеми охоплюють область теорії архітектури, містобудування й значні питання проектної практики.

До **локальних проблем** ставляться проблеми на рівні розгляду конкретних питань, що виникають у процесі проектування й будівництва будинків і містобудівних комплексів.

Визначення локальної проблеми стимулює пошук і конкретизує напрямок творчих зусиль. Тим самим проект здобуває чітко виражений задум. Природно, що проблема повинна впливати із суті навколишнього середовища і соціальних умов.

Проблемний метод аналізу і проектування припускає серйозні розумові і творчі зусилля в подоланні труднощів завдання, розглянутого під кутом зору висунутої концепції і сформульованого завдання. При цьому **творчий процес** являє собою ланцюг логічних операцій: **постановку проблеми, передбачення кінцевого результату, відшукування протиріч, що заважають досягненню мети, і їхнє вирішення.**

Проблемна ситуація¹ містить щось невідоме, нерозкрите, передбачуване. Усвідомлення вимог до об'єкту в умовах проблемної ситуації, веде до упорядкування уяви і фантазії архітектора і гарантує більш реалістичне відношення до роботи.

Обґрунтування проблем сучасної архітектури є складною частиною наукових досліджень². Проблемні ситуації виникають у процесі рішення певних задач, що мають внутрішні протиріччя, наприклад, таких як:

а) обґрунтування застосування тих чи інших композиційних засобів і прийомів формування цілісності в архітектурі;

б) сполучення сучасного й історично сформованого архітектурного середовища для життєдіяльності людини;

в) об'єднання функціонально-практичних факторів з композиційними й естетичними факторами архітектури;

г) гармонійне сполучення архітектури із природним оточенням, соціальним змістом, традиціями народу й ін.

д) створення архітектурного середовища, як смислового феномену, адекватного людині, що в ньому діє.

¹ Наявність в проблемній ситуації протилежних даних породжує процес мислення, що направлений на їх «зняття» [135, стор. 15].

² Див. курс «Проблеми сучасної архітектури»..

У передпроектних дослідженнях виявлення й формулювання конкретної проблеми з'являється як висновок з обстежень реального середовища. Проблема виникає з тих протиріч або не погодженостей, які мають місце в конкретних умовах. Рішення проблеми в архітектурі здійснюється за допомогою створення, поновлення або реконструкції середовища життєдіяльності людини.

Кожна проблема складається з тези й антитези, які розглядаються з точки зору людини, що діє в просторовому середовищі, її вимог до середовища, особливостей її поведінки й навичок існування. Тому кожна архітектурна проблема тісно пов'язана із проблемами "людського фактора". К.Норберт-Шульц в 1971 році писав: "Архітектурний простір можна представити як концентрацію екзистенціального простору людини".

Проблеми в архітектурі виникають й у зв'язку з тим, як архітектори певного часу розуміють сутність архітектури. Певним чином таке розуміння будується на пануючій філософській ідеї, яка, в свою чергу, відображає світоглядні протиріччя епохи. "Архітектура завжди слухняно виконує бажання й наміри теоретика, що розкриває її сутність", вважає Чарлз Дженкс. Для архітекторів - модерністів 1920 - 1950-х років сутність архітектури полягала в просторі. Для архітекторів 1960-х років її сутністю стало "відчуття місця", "ідентифікація", "персоналізація", а трохи пізніше її сутність уже визначається термінами «навколишнє середовище», «екологія», «енергія», «рух» і лінгвістичним розумінням архітектурного твору, його синтаксисом (правилами побудови) і семантикою (знаками або символами, що кодують смисл).

1.2.4. Графічна модель образного уявлення про проблему

Науково-
дослідна
робота

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК АРХІТЕКТУРНОЇ І ЛАНДШАФТНОЇ
ДОМІНАНТ - КОМПОЗИЦІЙНА ОСНОВА ЦІЛІСНОСТІ
МІСЬКОГО ЦЕНТРУ

ПРОБЛЕМА

СКЛАДНІСТЬ ПОЄДНАННЯ
ПРИРОДНОЇ І АРХІТЕКТУРНОЇ
ДОМІНАНТ В УМОВАХ СУЧАС-
НОГО МІСТА

МЕТА

ФОРМУВАННЯ КОМПОЗИЦІЇ
ЛАНДШАФТНО-АРХІТЕКТУРНОГО
СЕРЕДОВИЩА
В СИСТЕМІ МІСЬКОГО ЦЕНТРУ

МЕТОДОЛОГІЯ

СИСТЕМНИЙ І СЕРЕДОВИЩНИЙ
ПІДХІД ДО АРХІТЕКТУРИ, ЯК
ЗАСІБ ІНТЕГРАЦІЇ ЦІЛОГО І
ЧАСТИН

МЕТОДИКА

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТВОРІВ
МИСТЕЦТВА, ФІЛОСОФСЬКИХ
КОНЦЕПЦІЙ І АРХІТЕКТУРИ

Древня онеидит пред собой,
как в небольшом пространстве совместно сь
для улаждения человека все,
что лучшего произвела природа,
и даже больше: небо на земле
Д.Менделеев „Потерянный рай“

Приклад образного відображення проблеми дослідження. Студ. О.Чернуха, кер. ст. викл. Л.П.Панова.

Модель - це аналог пізнаваного об'єкта, що заміняє його в процесі пізнання. Моделі можуть мати вигляд схем, малюнків, текстів та ін. залежно від поставленого завдання. Чим простіше модель (**модель-схема**), тим вона однозначніше, логічніше й, разом з тим, є більш грубою. При фіксації загальної закономірності в ній можуть бути відсутніми нюанси, урахування яких, наприклад, в архітектурній композиції може в принципі змінити точку зору. Художньо-образні моделі (**моделі-малюнки**) складні, багатозначні й використовуються там, де проблема ще не вирішена остаточно або вирішена на інтуїтивному або гіпотетичному рівні.

Моделююча діяльність - це діяльність людини по створенню моделей. Для того щоб результати цієї діяльності могли бути сприйняті як аналоги об'єкта, вони повинні підкорятися певним (інтуїтивно або свідомо встановлюваним) правилам аналогії і співвідноситися з тією чи іншою моделюючою системою.

Моделююча система - це структура елементів і правил їхнього з'єднання, що співвідноситься з обраною концепцією впорядкування об'єкта.

В дипломному проекті художньо-образна модель виконується на початковій стадії наукового аналізу. Вона повинна дати наочне уявлення про виявлену проблему як про суперечливу ситуацію, викликану нестиковкою двох опозиційних принципів. У моделі в конкретно-образних формах виражається виявлене протиріччя, що породило проблему. У моделі виявляється ступінь напруженості конфлікту як безкомпромісна боротьба двох антагоністів або як спокійний диспут опонентів.

Графічна модель супроводжується цитатами, що пояснюють сутність проблеми. Цитати наводяться з творів літератури, концепцій філософів, учених й ін.

1.2.5. Мета й завдання дослідження

Методологія - у цілому це наука про метод, тобто спосіб досягнення поставленої наукової мети. Методологія конкретного дослідження складається з одного або кількох методів й обумовлена науковою позицією автора й наукової школи, яку він представляє.

До головних наукових методів даної школи відносяться: системний підхід, середовищний підхід, метод наукової інтерпретації тощо.

Мета наукового дослідження завжди обумовлена методологією і направлена на пошук рішень зняття проблемних протиріч.

Завдання наукового дослідження виходять з мети. Завдання покликані розділити загальну мету на локальні послідовні фрагменти, конкретизувати їх для поступового рішення.

Методика наукового дослідження обумовлена конкретними завданнями дослідження і являє собою комплекс рішень цих завдань. Методика архітектурно-містобудівного дослідження звичайно включає:

- натурний аналіз середовища з метою виявлення проблемної ситуації;
- порівняльний аналіз літературних, картографічних, іконічних джерел;
- порівняльний аналіз наукових концепцій і проектних розробок у рамках проблеми дослідження;
- підбір і порівняльний аналіз об'єктів дослідження;
- графоаналітичне моделювання.

1.2.6. Аналіз об'єктів дослідження

Дослідження спирається на вивчення світового досвіду рішення ситуацій, близьких до заявленої проблеми. Для цього вибираються архітектурні ансамблі, у яких виявлені опозиції грають провідну роль, але їхній конфлікт вже знятий конкретним архітектурним рішенням.

При аналізі рішення проблеми розглядаються твори образотворчого мистецтва, літератури, кіно або ін., близькі за тематикою, композицією, образним кодом, філософським осмисленням й ін. Дослідження починається з вибору філософської концепції, яка розглядає обрану, або близьку до неї, проблему. За цим аналізуються твори мистецтва. У творах мистецтва художньо-композиційний аспект представлений в найбільш чистому виді, не ускладненому архітектурно-утилітарними завданнями. Це дозволяє легше вичленувати проблему дослідження й проаналізувати способи її рішення. Після такого аналізу можна приступати до дослідження творів архітектури. Дослідження ведеться шляхом порівняння, інтерпретації і моделювання кожного з вибраних об'єктів.

1.2.7. Висновки (гіпотеза рішення проблеми)

У заключній частині науково-дослідної роботи представляється концепція висновків, отриманих на підставі вивчення теоретичної літератури, аналізу конкретного архітектурно-просторового середовища й створення проектного рішення. Проект, що виконувався паралельно дослідженню, у цьому випадку є свого роду іспитовим полігоном, експериментальною моделлю рішення заявленої в науково-дослідній роботі проблеми.

Науковим результатом дослідження є формулювання висновків і створення алгоритмічної моделі (образна модель, модель-схема або їх поєднання) архітектурно-композиційного рішення дослідженої архітектурної проблеми.

2. ПРОЕКТНА ЧАСТИНА.

2.1. Художньо-образна і філософська ідея

Міське середовище є віддзеркаленням філософії і культурних стереотипів суспільства. Архітектурна форма традиційно несе зрозумілу всім, хто входить в дану соціальну систему, інформацію. Тому перша стадія формування творчого задуму архітектора повинна включати створення цілісного образу простору, який є віддзеркаленням головної філософської ідеї автора, його відношення до світу, міста, даного фрагменту місто тощо. Ця стадія пов'язана з пошуком аналогів і прототипів, з вивченням традицій і сучасних вимог до архітектури у тому числі – рішенням інженерних задач. Далі відбувається конкретизація, - надання образу предметного вигляду. На її основі створюється проектна модель архітектурного простору.

На наступному етапі об'єкт проектування представляється у модельно-схематичному вигляді: моделюються просторові зв'язки функціональних процесів в «тілі» універсального образу, тобто опредмечується функціональний процес відповідно до геометрії організації просторового сюжету задуманої автором архітектурної композиції. Формування композиційного уявлення при цьому ґрунтується на гармонійному зв'язку зовнішньої і внутрішньої об'ємно-просторової структури архітектурного середовища, в якому враховані наступні аспекти:

- можливість розвитку внутрішньої архітектурної форми (частини ансамблю) відповідно до переважного розвитку всього зовнішнього простору (з візуально-просторовими зв'язками і напрямом до ландшафтних подовжніх осей);
- зв'язку форми і значення, форми і її оточення, естетики форми і її функціонально-типологічного змісту;
- зв'язок композиційної і функціональної структури просторів зовнішніх і внутрішніх;
- зв'язок форми і матеріально-конструктивного втілення;

- культурно-ідеологічна семантика форми.

Отже, на стадії проектного задуму можна виділити ряд аспектів, що впливають на розвиток і конкретизацію образних уявлень про об'єкт проектування.

Перший аспект – функціональний - закладений в основу композиційно-образного уявлення про архітектурний об'єкт. В основі функціональної організації просторів лежить моделювання процесів життєдіяльності людей і суспільства; аналіз сумісності-несумісності в просторі-часі процесів функціонування. «Функція» визначає елементи просторової структури, включаючи зв'язки зовнішнього і внутрішнього простору.

Забезпечення орієнтації людини в просторі диктує умови розміщення візуально-активних «точок», насичених інформацією; об'ємно-просторових вузлів, що легко запам'ятовуються; дозволяє зв'язати елементи в пам'ятну геометрію їх розташування в просторі. Таким чином, функціональний аспект забезпечує і функцію пізнання середовища, тобто - комунікаційні процеси людини в оточуючому просторі.

Другий аспект образних уявлень пов'язаний з композицією частин і цілого, а також із стилістикою об'єкту. Зараз його прийнято називати «морфологією архітектурної форми».

Третій аспект створення образу – семантичний (смысловий - значеннєвий). Цей аспект характеризується співвідношенням просторової організації із смисловими прототипами – існуючими в культурі уявленнями про світ, історично утвореними інтерпретаціями культурно-смыслових значень архітектурного середовища, архітектурної форми і простору. Сюди входить і інтерпретація значень взаємозв'язку традиційних функціональних і типологічних елементів із значущими елементами сучасного середовища.

Саме семантичний аспект дозволяє проявити в проектній моделі особливості образного уявлення – його символічність, багатозначність, асоціативність.

На формування образу архітектурного об'єкту, окрім контексту навколишнього середовища, істотно впливають смислові і культурні складові матеріальної форми. Наявність культурної складової об'єкту відрізняє архітектурну форму від утилітарної - функціональної, конструктивної і будівельної форми.

В найзагальнішому вигляді поняття **«образ»** можна визначити як спосіб і форму освоєння дійсності, і спосіб втілення задумів, що характеризується смисловою, плотьською і діяльною єдністю. В це поняття входять наступні якісні характеристики образу:

- образ поділяється по соціальній значущості на мега-образ (образ створення світу, образ певного світогляду епохи, релігійний образ), макро-образ (громадська думка, яка формує загальноприйняті традиційні образи об'єктів), образ-посередник (дискусійний, подвійний образ) і міні-образ (індивідуальний для кожної людини, свій образ миру, середовища, об'єкту);

- образ є апперцептивним, тобто, образ завжди співвідноситься з прообразами – об'єктивно існуючими в свідомості людини уявленнями про цей об'єкт, чинами, що є, яких-небудь об'єктів;

- образ твору може інтерпретуватися як «смысловое поле» (значення, що має, аури), створюване навкруги архітектурного об'єкту;

- образ передає єство сприйманого об'єкту, відволікаючись від «малозначимих» деталей, що виражає відношення об'єкту до людини, або до його діяльності;

- образ – результат художнього узагальнення, сходження одиничного явища до типового, ідеального.

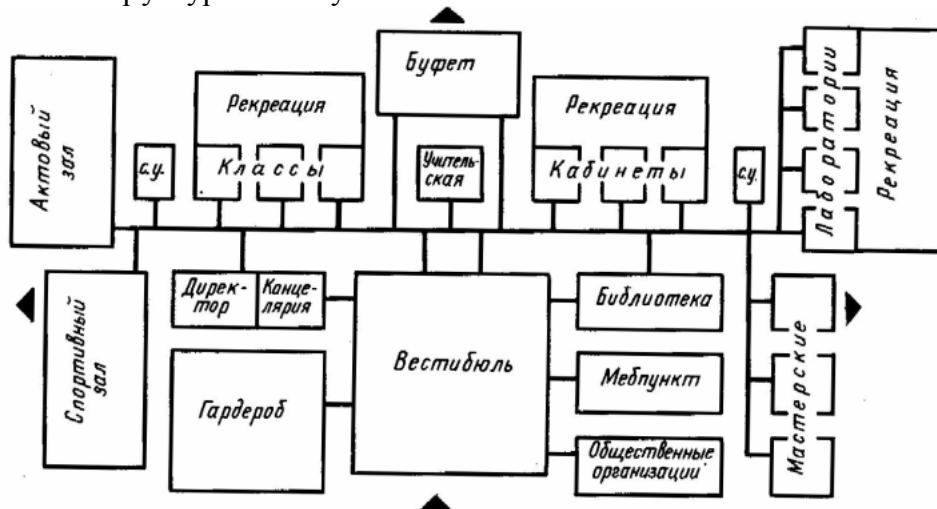
На підставі вищевикладеного виділяються два вияви образу в архітектурній діяльності: 1 – «образне уявлення» результату творчості в свідомості архітектора; 2 – «образне сприйняття», об'єкт, виникаючий в свідомості сприймаючого глядача. Образне сприйняття і образне уявлення лежать в основі комунікаційної функції архітектурного твору, в основі якої закладено програмування відносин людини з навколишнім середовищем (які включають культурний аспект і семіотичний аспект – семіосферу). Узагальнено можна вважати, що образ – це міст, через який здійснюється діяльний діалог між архітектором і споживачем.

Образ, як і композиція, пов'язаний з особливостями психології сприйняття людиною архітектурного середовища.

2.2. Функціональна структура

Задачею формування функціональної структури комплексу є створення такої структури, яка б максимально задовольняла потребу в конкретній діяльності (виробничій, рекреаційній, торговій, побутовій тощо). Функціональна структура проєктованого архітектурного об'єкту має бути залежною від структури навколишнього середовища і створювати з ним єдине ціле.

Основою внутрішньої функціональної структури будівлі є групи приміщень поєднані за їхнім функціональним призначенням по блоках. Об'єднання функціональних блоків приміщень відбувається за принципом руху, а характер руху обумовлений видами діяльності. Стички зовнішнього і внутрішнього руху, а також різних видів внутрішнього руху формують вузли функціональної структури об'єкту.

Приклад схеми функціональних зв'язків приміщень школи

Характер взаємозв'язку між окремими функціональними групами приміщень підрозділяють на три основних типи: 1) лінійні (павільйонні і централізовані), 2) блоковані (компактні чи з гнучким планом), 3) периметральні.

Сучасні громадської будівлі являють собою складну розвинену об'ємно-просторову структуру, що повинна забезпечити як функціонально-технологічні процеси, так і архітектурно-художню виразність ансамблю. Просторова організація громадської будівлі визначається розташуванням композиційного "ядра" - самих значних за функцією і розмірами приміщень, і взаємозв'язком "ядра" з іншими структурними вузлами і групами приміщень. Цей зв'язок відбувається по горизонталі (у площині поверху) і по вертикалі (між поверхами).

До функціональних груп приміщень відносяться (див. Додаток 1, пункт 1.5):

вхідні групи (тамбури, вестибюлі, гардеробні)

групи основних приміщень (зали різного призначення, аудиторії, класи тощо);

групи підсобних і допоміжних приміщень, санітарні вузли;

горизонтальні комунікації (коридори, фойє, галереї, рекреації);

вертикальні комунікації (сходи, ліфти, ескалатори).

Просторова структура складається з груп приміщень за їх призначенням і поділяється на кілька блоків:

- Адміністративний блок;

- Зальний блок (приміщення, що перекриті великими прольотами покрівлі);

- Виробничі блоки (приміщення основного типу призначення будівлі, наприклад: готельні номери, офісні приміщення, квартири, цехи і т.п.);

- Рекреаційний блок (вестибюль, фойє, коридори, сходи, ліфтові шахти і т.п.);
- Внутрішні дворики (атріумні простори).

У громадських будинках і на території громадських комплексів допускається розміщення необхідних за технологією сервісно-виробничих та житлових приміщень службового призначення. Зазначені приміщення повинні відповідати вимогам будівельних норм.

При проектуванні громадських будинків належить керуватись нормами, що визначають місткість, санітарно-гігієнічні та протипожежні вимоги, вимоги до інженерного обладнання розміщення та розмірів земельних ділянок закладів та підприємств обслуговування згідно з ДБН 360. Просторова структура формується як корегування функціональної організації з урахуванням ландшафтних особливостей і композиції зовнішнього середовища.

При проектуванні громадських будинків та споруд необхідно передбачати обладнання і пристрої, що враховують потреби інвалідів та інших мало мобільних груп населення..

У випадку реконструкції чи розширення існуючих громадських будівель, при спорудженні 16-поверхових і вище будинків, а також багатофункціональних громадських комплексів допускаються відхилення від окремих параметрів норм за умови обов'язкового обґрунтування цих відхилень та їх належного документального оформлення при безумовному дотриманні вимог пожежної безпеки та санітарно-гігієнічних вимог за погодженням з державними органами нагляду.

Підрахунок загальної, корисної та розрахункової площі, будівельного об'єму, площі за будови та поверховості громадських будинків здійснюється згідно з діючими нормами (ДБН).

2.2.1. Техніко-економічні показники

1. Загальна площа громадської будівлі визначається як сума площ усіх поверхів (включаючи технічні, мансардний, цокольний та підвальний). Площу поверхів будівлі слід вимірювати в межах внутрішніх поверхонь зовнішніх стін. Площа антресолей, переходів до інших будинків, застлених веранд, галерей та балконів залів для глядачів та інших залів слід включати до загальної площі будинку. Площу багатосвітлових приміщень слід включати до загальної площі будинку в межах тільки одного поверху.

2. Корисна площа громадської будівлі визначається як сума площ усіх розташованих в ньому приміщень, а також балконів і антресолей в залах, фойє тощо за винятком сходових кліток, ліфтових шахт, внутрішніх відкритих сходів і пандусів.

Таблиця 1 - Об'ємно-планувальні показники

Назва	Одиниці виміру	Кількість
1	2	3
1. Загальна площа	м кв.	
2. Робоча площа	м кв.	
3. Корисна площа	м кв.	
4. Будівельний об'єм	м кв.	
5. Етажність	поверхів	
6. Місткість	чол.	
7. Будівельний об'єм на одиницю місткості	м куб / чол.	
8. Робоча площа на одиницю місткості	м кв./чол.	
9. Корисна площа на одиницю місткості	м кв./чол.	
10. Загальна площа на одиницю місткості	м кв./чол.	
11. $K_1 = \text{Робоча площа} / \text{Корисна площа}$		
12. $K_{2,1} = \text{Будівельний об'єм} / \text{Робоча площа}$		
13. $K_{2,2} = \text{Будівельний об'єм} / \text{Корисна площа}$		
14. $K_3 = \text{Площа зовнішніх огорожень} / \text{Загальна площа}$		

3. Будівельний об'єм будинку визначається як сума будівельного об'єму вище позначки ± 0.00 (надземна частина) і нижче цієї позначки (підземна частина).

Будівельний об'єм надземної та підземної частин будинку визначається в межах обмежувальних поверхонь з включенням огорожувальних конструкцій, світлових ліхтарів, куполів та ін., починаючи з позначки чистої підлоги кожної із частин будинку без урахування архітектурних деталей та конструктивних елементів, що виступають, підпільних каналів, портиків, терас, балконів, об'єму проїздів і простору під будинком на опорах (у чистоті).

Таблиця 2 - Нормативи забезпеченості і розміри ділянок установ і підприємств

Назва установ і підприємств обслуговування	Одиниця виміру	Нормативне значення на 1000 чол.	Розміри земельних ділянок
1	2	3	4
Дитячі дошкільні установи	кількість місць: 85% дітей	65	До 80 місць-45 кв. м на одне місце; більше 80 - 40 кв. м
Загальноосвітні школи	кількість місць	180	На 22 кл. - 2 га, на 33 кл. - 2,5 га, на 22+33 кл. - 3,2 га
Професійно-технічні і середні спеціальні навчальні заклади	учнів	За завданням на проектування	50 - 60 кв. м на 1 учня
Центральна районна лікарня	ліжко	14, 15	300 кв. м на 1 ліжко
Поліклініка	відвідувань на зміну	24	0,1 га на 100 відвідувань на зміну
Пансіонати та бази відпочинку	місць	14-25	140-160 кв. м на 1 місце
Клубні установи та центри дозвілля	місць відвідувань	190	За завданням на проектування
Кінотеатри	місць	15-25	-"
Бібліотеки	читацьких місць	2-3	-"
Магазини, усього з їх:	кв.м торгової площі	245,2	-"
продовольчих товарів	-"	80	-"
непродовольчих товарів	-"	150	-"
Ринкові комплекси	-"	24-40	-"
Готелі	місць	4,8	При кількості місць готелю, кв. м на 1 місце: від 25 до 100 - 55; більше 100 до 500 - 30
Мотелі	місць	за завд. на проектування	75-100 кв. м на 1 місце
Відділення зв'язку	об'єкт	0,16	
Територія фізкультурно-спортивних споруд	га	0,7-0,9	

4. Площа забудови будинку визначається як площа горизонтального перерізу по зовнішньому обводу будинку на рівні цоколя, включаючи частини, що виступають. Площа під бу-

динком, розташованим на опорах а також проїзди під будинком включаються до площі забудови.

5. При визначенні поверховості будинку до числа поверхів включаються всі надземні поверхи, у тому числі технічний поверх, мансардний, а також цокольний поверх якщо верхній рівень його перекриття знаходиться вище середньої планувальної позначки землі не менше ніж на 2 м. Технічний поверх, розташований над верхнім поверхом, при визначенні поверховості будинків не враховується.

При різній кількості поверхів у різних частинах будинку, а також при розташуванні будинку на ділянці з ухилом, коли за рахунок ухилу збільшується кількість поверхів, поверховість визначається окремо для кожної частини будинку виходячи з рівня виходу з будинку.

2.3. Композиційна структура

Основою просторової структури будівель є композиційна цілісність зовнішнього і внутрішнього середовища.

Композиція як цілісність можлива лише за умов, коли зовнішній і внутрішній простори орієнтовані на ту саму форму-домінанту. Для цього представляються панорами і видові перспективи з різних зовнішніх дистанцій і кульмінаційних вузлів інтер'єра.

Підсумком проектування є створення художньо-образного відображення обраної для проекту місцевості, визначення композиційної єдності як візуального стику різних рівнів просторово-масштабної структури архітектурного середовища на єдиній формі - домінанті. Для цього на етапі масштабно-ландшафтного об'єднання студент у зарисовках зіставляє з ландшафтом і зі своїм масштабом різномасштабні об'єкти архітектурного середовища і виявляє домінуючий об'єкт і акценти, що ведуть до нього. Цілісність сприйняття архітектурного середовища досягається єдністю сюжету, який виявляється в просторово-часовій формі.

При цій формі йде апперцептивне порівняння вражень від різних об'єктів і просторів що змінюють одне одного у ритмах руху людини і мають свої індивідуальні ритми пропорцій і просторової структури.

Тут виявляється принцип зіставлення зовнішніх і внутрішніх просторів. Він вимагає введення архітектурного посередника (форми

– «медіатору», що включає ознаки зовнішнього і внутрішнього середовища. Посередник складається з просторової і об'ємно-пластичної форми, що закріплює вузол стикування зовнішніх і внутрішніх просторів, і просторової зали, масштабною людиною, звідки розкриваються природні чи архітектурні зовнішні домінанти. Іноді вдається спрямувати розкриття з просторової форми інтер'єру на пройдений людиною шлях і створити композиційну «циклічність» просторової композиції. Посередник має знаходитись у місці домінуючої ландшафтно-ї форми бути візуально активним з різних шляхів, функціонально і соціально важливим. Таким посередником між внутрішньою структурою громадської будівлі і його оточенням може виступати «вестибюльний вузол», до якого входить частина площі (аван-вестибюль), фойє, внутрішній дворик, вертикально спрямована клітина сходів яку видно із зовні як особливий акцент зовнішнього вигляду будівлі.

Ухвалення композиційного рішення пов'язано з наступними задачами:

1 – обліком в характері просторової композиції своєрідності первинного ландшафту і існуючого архітектурного середовища, у тому числі розміщення архітектурних домінант;

2 – образним виразом функціонального змісту проектного об'єкту;

3 - досягненням цілісності композиційних систем і зв'язності функціональних і композиційних (візуальних) комунікацій;

4 - досягненням єдності асоціативних і логічних зв'язків; зв'язність і сполучуваність елементів композиції в часі;

5 – метафоричним, узагальненим виразом характеру композиції комплексу і його значущіших каркасних елементів, що формують просторову структуру;

6 – створенням композиційного сюжету по ходу руху відповідно до ідеї автора, що відповідає за зв'язок зовнішніх і внутрішніх просторів; у зв'язку з цим перекомпоновується функціональна структура і елементи інтер'єру для забезпечення ефективності емоційно-естетичного сприйняття середовища і створення різнорівневих композиційних зв'язків;

7 – розкриттям видових перспектив із інтер'єру на зовнішні доміанти, і включенням комплексу до панорам центру міста;

8 – раціональним розміщенням композиційних вузлів з погляду асоціативних зв'язків; досягнення гармонійної врівноваженості елементів системи і визначення раціональних меж між різноманіттям і орієнтаційною ясністю архітектурного середовища (між складністю системи і чіткістю її просторової структури), створенням відчуття гармонії у візуальному сприйнятті архітектурного середовища;

9 – тематичною новизною, відмовою від стереотипних рішень;

10 – аналізом ситуації і функціональної програми, яка регламентується будівельною базою, економічними чинниками, зовнішніми функціональними і композиційними зв'язками.

Логічне сприйняття вносить новий аспект в уявлення про цілісність композиційної системи: наприклад, знання про структуру і план міста, про розміщення центрів і головних напрямків зв'язків - композиційних осей логічно організовує сприйняття середовища в ієрархічну просторову систему. Причому межі цілісних фрагментів середовища визначаються межею активних візуальних зв'язків, розділенням різнохарактерної забудови і різним природним ландшафтом розмежуванням зон, що тяжіють до вулиць і осей композиції.

2.4. Графічне виконання проекту

Плани виконуються в М 1:100, 1:200, 1:400. Графічне розміщення на аркуші розміром 1х1 м дається у такій послідовності: внизу виконується план 1-го поверху чи підвалу, зверху надаються плани типових поверхів чи верхнього поверху. Плани мають вертикальні і горизонтальні осі, що позначається знизу цифрами і буквами, і по три розмірні лінії. Товщина ліній 0,25 мм. Нижня лінія містить загальну довжину будівлі (в осях); середня розміри між осями, третя – дає низку деталізуючи розмірів. Крім того вказується прив'язка стіни чи колони до осі. Окремо вказується товщина стін, радіуси і позначки висоти від рівню полу 1 поверху, що приймається за ± 0.00 м (при потребі вказати перепади висот).

Розрізи виконуються в М 1:100. Знизу повинна бути накреслена розмірна лінія, яка прив'язана до головних осей споруди. Збоку розрізу будівлі даються відмітки висоти поверхів. Вони даються за висотою чистої підлоги поверхів і даху будівлі (від відмітки рівня 1 поверху - ± 0.00 м). Стіни, перекриття і колони, що перетинаються лінією розрізу, показують лінією завширшки 0,5 - 1 мм; стіни, перекриття і колони, що не потрапили до лінії розрізу, виконують тонкою лінією до 0,3 мм.

Фасади і розгортки виконуються в М 1:50, 1: 100 лінією товщиною 0,5 мм з позначками висоти і довжини будівель (як в розрізах).

Видові перспективи повинні виконуватись з висоти зросту людини. На перспективі проєктована будівля повинна виглядати в навколишньому середовищі, мати передній і фоновий плани. В перспективу повинні бути вкомпоновані фігури людей і деталі середовища переднього плану.

Перспектива «з пташиного польоту» виконується у вигляді відкритої («скляної») структури, яка показує внутрішній простір будівлі. Така перспектива виконується з метою відтворення зв'язків внутрішньої і зовнішньої просторових структур, а також для виявлення тектонічної структури споруди. На кресленні перспективи «з пташиного польоту» повинен бути акцентованим кульмінаційний вузол внутрішньої структури і показано як він виконує функцію посередника між зовнішньою і внутрішньою просторовими структурами.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1. Нормативні матеріали за Державними будівельними нормами України (ДБН - ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ. Будівлі і споруди. Громадські будинки та споруди. Основні положення. ДБН В.2.2-9-99)

1.1. Перелік видів громадських будинків та споруд

Будинки дитячих дошкільних закладів

Дитячі дошкільні заклади загального, спеціального та оздоровчого типу.

Будинки дитини та дошкільні дитячі будинки.

Дошкільні заклади, об'єднані з початковою або основною школою.

Будинки навчальних закладів

Загальноосвітні та спеціалізовані школи.

Загальноосвітні, спеціальні та санаторні школи-інтернати.

Міжшкільні навчально-виробничі комбінати.

Позашкільні заклади.

Професійно-технічні навчальні заклади.

Вищі навчальні заклади.

Інститути підвищення кваліфікації спеціалістів.

Будинки та споруди для охорони здоров'я і відпочинку

Лікувально-профілактичні заклади.

Санітарно-профілактичні заклади.

Установи судово-медичної експертизи.

Аптечні заклади.

Санаторії та санаторії-профілакторії. Заклади відпочинку та туризму.

Будинки та споруди фізкультурно-оздоровчі та спортивні

Відкриті фізкультурно-спортивні споруди.

Будинки та криті споруди.

Фізкультурно-спортивні та фізкультурно-оздоровчі комплекси.

Будинки культурно-видовищних, закладів дозвілля та культових закладів.

Бібліотеки.

Музеї та виставки.

Будинки дозвілля (клуби, центри культури і дозвілля та ін.).

Видовищні будинки (театри, концертні зали, кінотеатри, цирки та ін.).

Культові будинки, споруди та комплекси.

Будинки для підприємств торгівлі та громадського харчування

Будинки для підприємств роздрібної торгівлі.

Будівлі для підприємств громадського харчування (за винятком будинків та приміщень громадського харчування, які відносяться до допоміжних будинків і приміщень промислових підприємств).

Будівлі підприємств побутового обслуговування

Комплексні підприємства побутового обслуговування.

Лазні, лазнево-оздоровчі комплекси.

Хімчистки та пральні.

Будинки закладів соціального захисту населення

Територіальні центри соціального обслуговування. Будинки-інтернати загального та спеціального типу.

Будинки для науково-дослідних установ, проектних і громадських організацій та управління

Будинки для науково-дослідних інститутів (за винятком значних спеціальних споруд).

Будинки для проектних та конструкторських організацій.

Будинки інформаційних центрів.

Будинки для органів управління.
 Будинки для громадських організацій.
 Будинки для кредитування, страхування та комерційного призначення. Банки і банківські сховища.
 Будинки для архівів.
 Будинки для транспорту, призначені для безпосереднього обслуговування населення
 Вокзали усіх видів транспорту.
 Контори обслуговування пасажирів та транспортні агентства, касові павільйони.
 Будинки для комунального господарства (окрім виробничих, складських та транспортних будинків та споруд)
 Будинки для громадянських обрядів, поховальні бюро, крематорії.
 Житлово-експлуатаційні заклади.
 Будинки готельних підприємств, мотелів та кемпінгів.
 Громадські туалети.
 Багатофункціональні будівлі та комплекси, що включають приміщення різного призначення

1.2. Терміни й визначення

Атріум	- частина об'єму будинку у вигляді багатосвітлового простору, як правило, розвиненого по вертикалі з галереями по поверхах, на які виходять приміщення різного призначення. Атріум, розвинутий по горизонталі у вигляді багатосвітлового проходу, може називатися пасажем.
Балкон	- відкрита площадка, яка виступає у вигляді консолі на фасаді будинку чи в інтер'єрі, огорожена перилами.
Відсік підвального і цокольного поверху	- простір, що обмежений протипожежними перепонами (стінами, перегородками, перекриттям); у межах відсіку приміщення можуть бути відокремлені перегородками з межею вогнестійкості за таблицею 1 СНіП 2.01.02.
Відсік пожежний	- частина будинку, відокремлена від інших частин будівлі протипожежними стінами і перекриттями з межею вогнестійкості не менше 2,5 год.
Галерея	- комунікаційний простір у вигляді критого переходу, аркади, колонади, антресолі або протяжного балкону, що з'єднує приміщення чи частини будинку; може бути глухою, заклошеною чи не бути огороженою (крім перил).
Горище	- простір між конструкціями покрівлі (зовнішніх стін) та перекриттям верхнього поверху.
Лоджія	- перекрите та огорожене в плані з трьох боків приміщення, відкрите у зовнішній простір.
Пандус	- похила полого площина, яка влаштовується для підйому (входу і в'їзду) у будинку чи споруді (наприклад, у гаражах).
Поверх мансардний	- поверх, у якому приміщення розташовані в об'ємі горища, при цьому площа горизонтальної частини стелі приміщень має бути не менше ніж половина площі підлоги, а висота стін до низу похилої частини стелі - не менше 1,6 м.
Поверх надземний	- поверх, позначка підлоги приміщень якого не нижче планувальної позначки землі.
Поверх підвальный	- поверх, позначка підлоги приміщень якого нижче планувальної позначки землі більше ніж на половину висоти приміщень.

Поверх підземний	- поверх, позначка стелі якого знаходиться нижче рівня планувальної позначки землі.
Поверх технічний	- поверх для розміщення інженерного обладнання та прокладання комунікацій; може бути розташований у нижній (у тому числі технічний підпідлоговий простір), верхній (у тому числі технічне го-рище) або у середній частині будинку.
Поверх цокольний	- поверх, позначка підлоги приміщень якого нижче планувальної позначки землі на висоту не більше половини висоти приміщень, що в ньому розташовані.
Приміщення технічні	- приміщення для розміщення обладнання тепловузлів, бойлерних, щитових, венткамер, комутаторів, радіовузлів, машинних відділень ліфтів, холодильних установок та ін.
Розрахункова категорія відвідувачів	- кількісний та якісний показники відвідувачів закладу, що встановлюються у завданні на проектування, на які необхідно розраховувати всі споживчі та експлуатаційні характеристики громадського
Стилобат	- розширена основа будинку, споруди групи споруд
Сходово-ліфтовий вузол	- приміщення для розміщення вертикальних комунікацій сходової клітки і ліфтів
Тамбур	- прохідний простір між дверима, що слугує для захисту від проникнення холодного повітря, атмосферних опадів, пилу, диму і запахів, при вході до будинку, у сходову клітку чи інші приміщення
Трибуна (спортивн.)	- споруда з рядами місць, що підвищуються, для глядачів
Умовна одиниця зберігання архівних документів	- є умовною справою з розмірами 210 мм х 297 мм х 17 мм в архівосховищах з горизонтальною системою архівного зберігання при встановленні на 1 м стелажів полиці двох по висоті рядів первинних засобів зберігання з розмірами 245 мм х 350 мм х 180 мм (в кожному 10 справ)
Умовна одиниця зберігання бібліотечних фондів	- є умовною книгою розміром 203 мм х 260 мм х 18 мм у книгосховищах масових бібліотек з систематичним розташуванням фондів на стаціонарних стелажах при встановленні на 1 м стелажів полиці 45 одиниць зберігання
Хол ліфтовий	- приміщення перед входами у ліфти
Шляхи евакуації	- коридори, сходи, сходові клітки, тамбури, шлюзи та інші проходи, що забезпечують евакуацію людей, які знаходяться у будинку

1.3. Вимоги до проектування атриумів (пасажів)

1 Атриуми (пасажі) допускається влаштовувати в будинках або частинах будинків заввишки не більше 26,5 м від планувальної позначки землі до позначки підлоги верхнього поверху.

Нижній рівень атриуму має бути розташований не нижче планувальної позначки землі. Атриуми допускається передбачати на всю висоту будинку.

Будинки атриумного типу повинні бути не нижче II ступеня вогнестійкості.

2 Усі приміщення, що виходять до атриуму (пасажу), повинні мати не менше двох шляхів евакуації по горизонтальному проходу (галереї), один з них повинен обминати атриум. Якщо приміщення призначене для сну, то шлях евакуації по горизонтальному проходу від дверей цього приміщення до евакуаційного виходу, що веде до сходової клітки, повинен мати протяжність не більше 30 м. Якщо приміщення не використовується для сну, протяжність такого проходу повинна бути не більше 60 м.

Сходові клітки, що з'єднуються дверними прорізами з атріумом, у будинках заввишки 3 поверхи та більше повинні бути незадимлюваними 2-го або 3-го типу.

В об'ємі атріуму не допускається передбачати виходи з приміщень (комор) для зберігання горючих матеріалів, майстерень та інших пожежонебезпечних приміщень.

3 Конструкції перекриття і покриття атріумів повинні відповідати ступеню вогнестійкості будинку.

1.4. Вимоги до забудови земельної ділянки

1 Розміщення громадських будівель та споруд на земельних ділянках повинно відповідати містобудівним, екологічним, протипожежним, санітарним нормам і здійснюватись згідно з вимогами ДБН 360, ДБН Б.2.4-1, ДержСанПіН 173, ДержСанПіН 239. СанПіН 2605, СанПіН 1304, СанПіН 3077, СанПіН 1757, СанПіН 2152.

С.2 ДБН В.2.2-9-99

2 Площа земельних ділянок для розміщення громадських будинків та споруд приймається відповідно до вимог ДБН 360 та ДБН В.2.4-1 з урахуванням ДержСанПіН 173.

3 При компактному розміщенні громадських будинків у комплексах і центрах обслуговування, а також розміщення їх в блокованих, кооперованих та багатофункціональних будинках або в умовах реконструкції допускається скорочення нормованої площі ділянки на 25 % (для дитячих дошкільних та навчальних закладів - на 20 %) без порушення нормативних вимог щодо допустимих показників озеленення та площі основних елементів функціонального призначення.

4 Ділянка для розміщення громадського будинку або комплексу будинків та споруд повинна відповідати вимогам забезпечення їх оптимальної орієнтації і нормативної інсоляції приміщень будинків, влаштування зручних підходів, під'їздів і автостоянок, організації благоустрою з належним рівнем (%) озеленення.

5 Розмір (місткість) відкритих та критих (у тому числі підземних) автостоянок будинків і комплексів визначається згідно з ДБН 360 та додатком Е.

В'їзди і виїзди з підземних і підземно-надземних гаражів і автостоянок повинні бути віддалені від вікон житлових будинків і приміщень громадського призначення з тривалим перебуванням людей, а також ділянок загальноосвітніх шкіл, інтернатних, лікувальних та дитячих дошкільних закладів згідно з вимогами ДБН 360 та ДБН Б.2.4-1.

Вентиляційні шахти підземних і підземно-надземних гаражів і автостоянок повинні передбачатися згідно з вимогами ВСН 01.

6 Огорожа сходів, сходових площадок і пандусів на ділянці забудови, а також матеріали шляхового покриття повинні забезпечувати безпечне пересування пішоходів, включаючи мало-мобільні групи населення з урахуванням руху колясок для дітей та інвалідів. Зовнішні сходи (або їх частини) і площадки заввишки від рівня тротуару більше 0,45 м при входах до будинку повинні мати огорожу.

7 При плануванні ділянки та розміщенні на ній будинку або комплексу необхідно забезпечити можливість проїзду пожежних машин до будинків згідно з вимогами ДБН 360 та ДБН Б.2.4-1.

8 Під'їзди до фасадів будинків, у тому числі багатофункціональних, допускається проектувати по експлуатованих покрівлях стилобатів та прибудов, розрахованих на відповідні навантаження, з урахуванням шумового впливу на приміщення стилоботної частини.

9 При влаштуванні стилоботної частини багатоповерхового будинку величина виносу стилобату повинна встановлюватись виходячи із забезпечення доступності всіх приміщень основної частини будинку з автомобільних пожежних драбин або колінчастих автопідіймачів з урахуванням їх тактико-технічних даних.

10 Рівень плоскої покрівлі стилоботної частини або об'ємів, що прибудовуються, не повинен перевищувати більше ніж на 0,2 м позначку підлоги розташованого вище поверху основної частини будинку.

Матеріали утеплювача у конструкціях покриття та покрівлі повинні бути негорючими. Несучі конструкції стилобату або прибудованих частин повинні мати вогнестійкість не менше 1 год і нульову межу поширення вогню.

11 Обов'язковими є заходи щодо запобігання шкідливому впливу розжарених на сонці покриттів плоских покрівель стилобату на житлові приміщення, що знаходяться вище, а також на приміщення з тривалим перебуванням людей.

12 Наскрізнi проїзди в будинках слід приймати завширшки (у просвіті) не менше 3,5 м, заввишки не менше 4,25 м.

Ця вимога не поширюється на наскрізні проходи та проїзди в будинках та спорудах на рівні землі або першого поверху, які не призначені для проїзду пожежних машин.

13 В разі влаштування в будинках світлових або функціональних двориків з габаритами 18,0 м x 18,0 м і більше проїзди до них слід приймати згідно з 2.12.

1.5. Об'ємно-планувальні рішення

Вхідні вузли та комунікації

1 Основні входи до громадських будинків повинні мати зручні підходи та оптимальні розміри, які враховують можливості всіх розрахункових категорій відвідувачів. Кількість входів (виходів) визначається розрахунком виходячи із пропускнуої спроможності будинків, а також експлуатаційними вимогами.

2 Для інвалідів та інших мало мобільних груп населення у громадських будинках один з основних входів повинен бути обладнаний пандусом або іншим пристроєм, що забезпечує можливість підйому інваліда на рівень входу до будинку, його 1-го поверху або ліфтового холу. Такий вхід повинен бути захищений від атмосферних опадів; перед ним слід влаштовувати площадку розміром не менше $3\text{ м} \times 2,5\text{ м}$ з дренажем.

3 У громадських будинках при кожному зовнішньому вході до вестибюлю та сходових кліток належить передбачати тамбури для теплового і вітрового захисту.

Ширина тамбура повинна перевищувати ширину прорізу не менше ніж на 0,15 м з кожного боку, а глибина тамбура повинна перевищувати ширину полотна дверей не менше ніж на 0,2 м. Мінімальна глибина тамбура - 1,2 м.

4 Позначка рівня підлоги приміщень біля входу до будинку повинна бути вище від позначки тротуару перед входом не менше ніж на 0,15 м.

Допускається приймати позначку рівня підлоги біля входу до будинку менше 0,15 м (в тому числі і заглиблення нижче позначки тротуару) за умови захисту приміщень від попадання опадів.

5 Розміри приміщень вестибюльної групи приймаються з урахуванням максимальної пропускнуої спроможності, коефіцієнта змінності, необхідності забезпечення вхідного контролю та охорони, інших особливостей експлуатації будинків різного призначення згідно з ДБН за видами будинків та споруд.

6 У громадських будинках та спорудах, що обслуговують інвалідів та інші мало мобільні групи населення, площу приміщень вестибюльної групи слід збільшувати з урахуванням людей, які супроводжують інвалідів, з розрахунку $0,5\text{ м}^2$ на кожного інваліда згідно з ВСН 62.

7 Місткість гардеробних приймається відповідно до вимог будівельних норм за видами будинків та споруд. Площу гардеробних для верхнього одягу за бар'єром слід приймати з розрахунку на одне місце не менше $0,08\text{ м}^2$, коли використовують вішалки консольного типу, і $0,1\text{ м}^2$, коли використовують звичайні та підвісні вішалки.

При зберіганні у гардеробній, крім верхнього одягу, сумок та портфелів площу за бар'єром допускається збільшувати на $0,04\text{ м}^2$ на одне місце.

8 Глибина гардеробної за бар'єром не повинна перевищувати 6 м. Між бар'єром та вішалками слід передбачати прохід не менше 1 м.

9 Приміщення, зони та місця надання послуг, що відвідуються мало мобільними відвідувачами, належить, як правило, розташовувати на рівні, найближчому до поверхні землі. В ін-

ших випадках слід передбачати сходи, пандуси, ліфти та інші пристосування для переміщення мало мобільних відвідувачів.

В усіх будинках, в яких приміщення, призначені для користування інвалідами на кріслах-колясках, розташовані вище першого поверху, слід передбачати ліфти, кабіни яких повинні мати розміри не менше: ширину - 1,1 м; глибину - 1,5 м; ширину дверного проїзду - 0,85 м.

Ліфти повинні мати автономне керування з кабін і з рівня поверху, що має безпосередній вихід назовні.

10 Влаштування ліфтів або інших підйомників є обов'язковим для будинків з різницею позначок рівнів підлоги вхідного вестибюлю та підлоги верхнього поверху (крім технічного верхнього) 13,2 м і більше.

За меншої різниці позначок необхідність у ліфтах визначається з урахуванням особливостей громадських будинків і вимог відповідних будівельних норм за видами будинків та споруд.

11 Пасажирські ліфти належить передбачати із розрахунку в будинках:

а) установ органів управління, проектних, конструкторських та кредитно-фінансових установ - заввишки більше 3-х поверхів; у будинках районних, міських та обласних державних адміністрацій та інших установ, які часто відвідуються населенням, - починаючи з 3-го поверху;

б) лікарень та пологових будинків:

1) ліфти для будинків лікувально-профілактичних закладів (далі - лікарняні ліфти) - при розташуванні палатних відділень на 2-му поверсі та вище;

2) пасажирські ліфти - в будинках заввишки 3 поверхи та більше;

в) амбулаторно-поліклінічних закладів:

1) лікарняні ліфти - в будинках заввишки 2 поверхи та більше;

2) пасажирський ліфт, який має кабінку з глибиною не менше 2,1 м, - у будинках заввишки 2 поверхи та більше;

г) санаторіїв та санаторіїв-профілакторіїв:

1) пасажирські ліфти - в будинках заввишки 3 поверхи та більше;

2) лікарняний ліфт - при розташуванні лікувальних приміщень вище першого поверху в будинках заввишки 2 поверхи та більше;

д) готелів та мотелів вищих розрядів "А" та "Б" - заввишки 2 поверхи та більше;

е) готелів, турбаз та мотелів I розряду - заввишки 3 поверхи та більше;

ж) те саме, II розряду і нижче, а також усіх інших закладів відпочинку та туризму - заввишки 4 поверхи та більше;

к) підприємств громадського харчування - при розташуванні залів вище 3-го поверху.

Висота приміщень

1. Висота приміщень надземних поверхів громадських будинків від підлоги до стелі приймається відповідно до технологічних вимог, але не менше 3,0 м. У коридорах і холах в залежності від об'ємно-планувального вирішення будинків при врахуванні технологічних вимог допускається зменшення висоти до 2,5 м; в допоміжних коридорах і складських приміщеннях - до 2,2 м, а в окремих приміщеннях допоміжного призначення без постійного перебування людей - до 1,9 м.

2. Висоту приміщень громадського призначення, що вбудовуються у житлові будинки, якщо їх місткість в межах 40 осіб, а закладів роздрібної торгівлі торговельною площею до 250 м² допускається приймати за висотою приміщень житлових будинків за умови забезпечення нормативних показників мікроклімату, що підтверджені розрахунком.

1.6. Конструктивні рішення

Конструктивні рішення, конструкції громадських будинків, споруд та їх частин необхідно проектувати згідно з нормативними документами: СНіП 2.02.01; СНіП 2.03.01; СНіП 2.03.03; СНіП II-22; СНіП II-23; СНіП 2.03.06; СНіП II-25; СНіП 2.01.09; СНіП II-7; ДБН В.1.1-1; СНіП II-3; СНіП II-12; СТ СЕВ 4867; ГОСТ 27751 (СТ СЕВ 384).

ДОДАТОК 2. Приклади виконання бакалаврських дипломних проектів

М.Єлисеєва. "Проект виставкового комплексу на основі виробничої будівлі в історичному середовищі Кам'янця-Подільського" (кер. проф. С.О.Шубович).

Тема НДРс: "Архітектурно-просторова адаптація виробничих структур до історичного середовища міста".

Проблема дослідження: функціональна й композиційна невідповідність сучасних виробничих включень і цінного історичного середовища міста.

Мета дослідження - обґрунтувати можливість архітектурної адаптації виробничих структур до історичного середовища міста.

Загальна методологія - середовищний підхід до архітектури міста; розуміння історичного архітектурно-просторового середовища як цілісного феномена, що поєднує прагматично-функціональну і художню складові.

М.Льїна. "Регенерація житлової структури в межах вул. Демченко-Потебні в історичному центрі Харкова" (кер. проф. С.О.Шубович).

Тема НДРс: "Композиційна роль медіативних просторів в історичному архітектурно-просторовому середовищі".

Проблема дослідження: невідповідність існуючого архітектурно-просторового середовища, позбавленого просторових медіаторів, просторово-естетичним і психологічним установам людини.

Мета дослідження: обґрунтувати архітектурні якості просторових медіаторів, що формують середовище, яке відповідає психологічним установам людини.

Загальна методологія - середовищний підхід до містобудівної структури; розуміння історичного архітектурно-просторового середовища як цілісного феномена, в якому важливу роль відіграють особливості художнього сприйняття його людиною.

Г.Ореховська. "Реконструкція комплексу житлових будинків в історичному середовищі Кам'янця-Подільського" (кер. проф. С.О.Шубович).

Тема НДРс "Особливості реконструкції історичного середовища при зміні її архітектурно-функціональної структури".

Проблема дослідження: складність розуміння композиції історико-архітектурного середовища у зв'язку з втратою нею первісного функціонального значення.

Мета дослідження: перетворити функціональне значення історичного середовища для нових умов, при збереженні її високого архітектурно-художнього потенціалу.

Загальна методологія - середовищний підхід до містобудівної структури; розуміння архітектурно-просторового середовища як структури, в якій поняття функції (використання для діяльності) і естетики невід'ємні одне від одного. Втрата функціонального навантаження в історичному об'єкті спричиняє до перетворення архітектурного об'єкту в історичний об'єкт.

К.Денисенко. «Проект будівлі інформаційних систем в комплексі бібліотеки ім. В.Г.Короленка в історичному центрі Харкова» (кер. доц. Вдовиська О.В.)

Тема НДР: проблема естетичної єдності різночасових архітектурно-просторових структур.

Мета: виявити закономірності естетичного і композиційного об'єднання різночасових архітектурно-просторових структур.

Методологія: розуміння архітектури як системи: людина-середовище.

Методика: порівняльний аналіз архітектурних і містобудівних об'єктів різних історичних епох.

ИСТОРИЧЕСКАЯ СРЕДА СТАРОГО ГОРОДА.

СТРУКТУР К ИСТОРИЧЕСКОЙ СРЕДЕ ГОРОДА

КОГДА РАСПЯЯ ДОСТИГЛА САМОГО ДНА
ВНУХА, А В СЕРЕДИНЕ КРУТОВЕРТИ ОКАЗАЛАСЬ
ЛЮБОВЬ, ТОГДА В НЕЙ ВСЕ ЭТО («ВИДИМЫЙ МИР»)
СКОДИТСЯ ВМЕСТЕ, ЧТО БЫ БЫТЬ ОДНИМ -
ЕДИНСТВЕННЫМ... (ЭМИЛЬ ДОКЗ)

СЕМАНТИКИ КОМПОНЕНТОВ К «ОБЪЕКТУ», С. 528, 5. 4а):

ГОДА ПРЕДСТАВЛЯЕТСЯ, ГОВОРЯ «ГОДА ЭЛЕМЕНТЫ ЧАСТИ РАЗДЕЛНЫ РАСПРЕДЕЛЕННЫМИ», ЧТО НЕ ПОДРАЗУМЕВАЕТ, ЧТО ЭЛЕМЕНТЫ ЧАСТИ РАЗДЕЛНЫ РАСПРЕДЕЛЕННЫМИ, РАЗУМЕЕТ ПОД СОСТОЯНИЕМ (ВНЕШНЕЮ), ВОЗНИКШИМ ПОД ВОЗДЕЙСТВИЕМ РАСТЕНИЯ, НЕКОЕ НОЕ, ОТЛИЧНОЕ ОТ НАНШЕГО СОСТОЯНИЕ. МЕЖДУ ТЕМ МЕТОДОМ ГОВОРИТ, ЧТО ЭТОТ ВОСМОЖНОСТИ ПОД ВОЗДЕЙСТВИЕМ РАСТЕНИЯ, ВОЗНИКАЮЩИЙ ЭЛЕМЕНТЫ.

ШАР ЖЕ ВОЗНИКАЕТ ПОД ВОЗДЕЙСТВИЕМ ЛУЧЕЙ, СОВМЕЩАЮЩЕЙ И ЕДИННОЙ ЭЛЕМЕНТЫ.

**ПРОБЛЕМА
ФУНКЦИОНАЛЬНОЕ И КОМ-
ПОЗИЦИОННОЕ НЕСООТВЕТ-
СТВИЕ СОВРЕМЕННЫХ ВКЛ-
ЮЧЕНИЙ И СЛОЖИВШЕЙСЯ
ИСТОРИЧЕСКОГО
СРЕДЫ
ГОРОДА**

ЦЕЛЬ
ОБОСНОВАТЬ ВОЗМОЖНОСТЬ
АРХИТЕКТУРНОЙ АДАПТАЦИИ
ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ОБЪЕКТОВ
К ИСТОРИЧЕСКОЙ СРЕДЕ
ГОРОДА

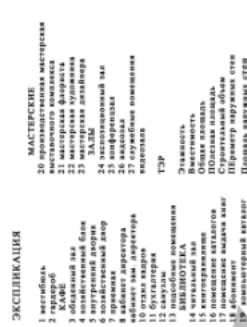
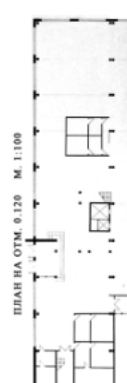
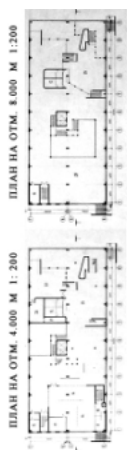
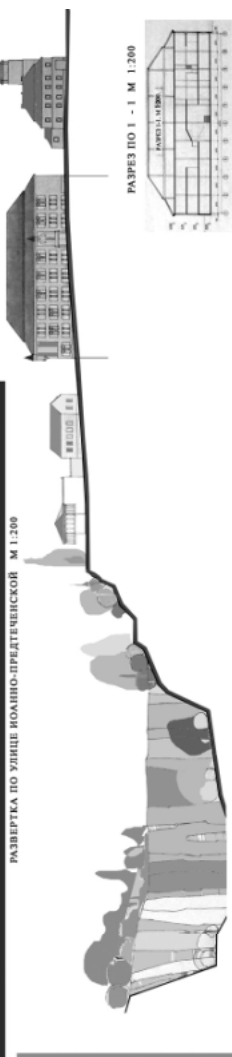
МЕТОДОЛОГИЯ
РАССМОТРЕНИЕ АРХИТЕКТУРНО-
ПРОСТРАНСТВЕННОЙ СРЕДЫ
ГОРОДА КАК ХУДОЖЕСТВЕННО-
ОБРАЗНОЙ ЦЕЛОСТНОСТИ

МЕТОДИКА ИССЛЕДОВАНИЕ,
НАТУРНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ,
АНАЛИЗ ЛИТЕРАТУРНЫХ ИСТОЧ-
НИКОВ;
АНАЛИЗ ОБЪЕКТОВ ИССЛЕДОВА-
НИЯ;
СПОСОБИТЕЛЬНЫЙ,
ГРАФО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ,
СТАТИСТИЧЕСКИЙ,
ИСТОРИЧЕСКИЙ

МЕТОДИКА
НАТУРНОЕ
ИССЛЕДОВАНИЕ;

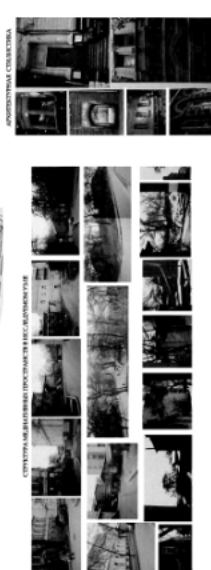
ИНКОВ.
АНАЛИЗ ОБЪЕКТОВ ИССЛЕДОВА-
НИЯ:
СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ;
ГРАФО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ;
СТАТИСТИЧЕСКИЙ;
ИСТОРИЧЕСКИЙ

В ИСТОРИЧЕСКОЙ СРЕДЕ ГОРОДА КАМ
(пересечение улиц Долгой и Иоанно-Предтеченской)

ПРОЕКТ РЕКОНСТРУКЦИИ ЖИЛОЙ ГРУППЫ ПО УЛИЦЕ ПОТЕБНИ В Г. ХАРЬКОВЕ

НАТУРНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ АРХИТЕКТУРНО-ПРОСТРАНСТВЕННОЙ СРЕДЫ

Коллекция фотографий, иллюстрирующая историческую среду и архитектурные особенности существующей застройки.

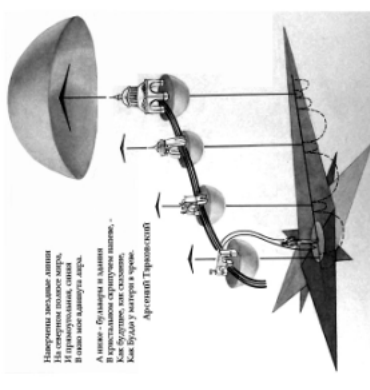
НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ РАБОТА

ПРОБЛЕМА: исследование исторической среды, выявление ее ценности, определение путей ее сохранения и развития.

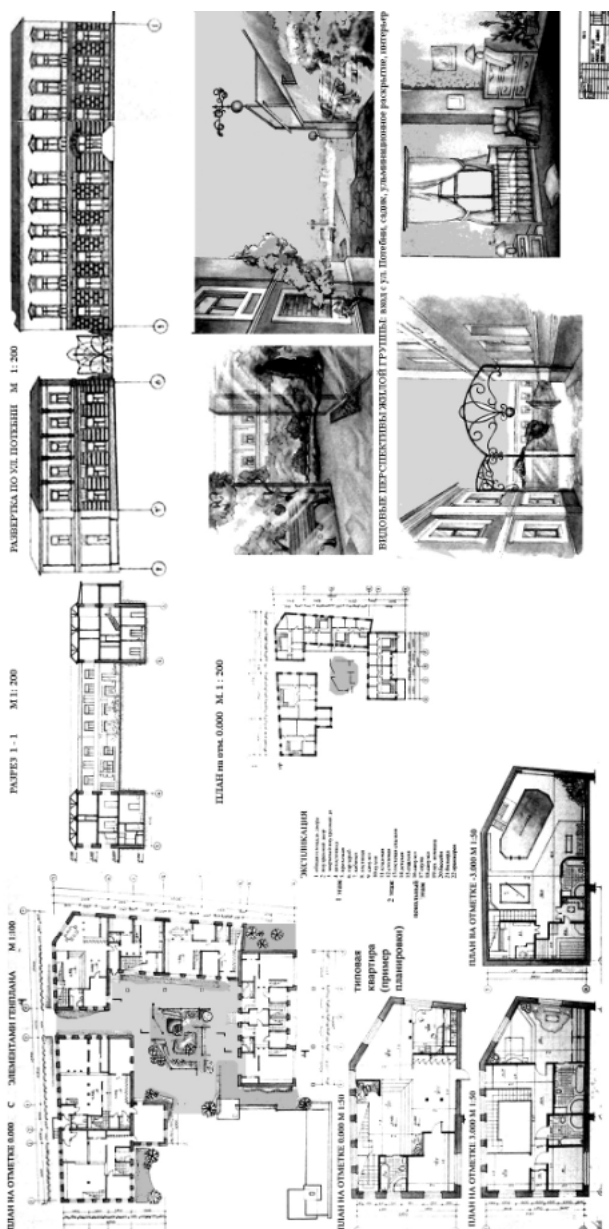
МЕТОДОЛОГИЯ: исторический анализ, архитектурно-художественное моделирование, социологические исследования.

РЕЗУЛЬТАТЫ: выявление исторической ценности среды, разработка проекта реконструкции, создание архитектурно-художественной модели.

КОМПОЗИЦИОННАЯ РОЛЬ МЕДИАТИВНЫХ ПРОСТРАНСТВ В ИСТОРИЧЕСКОЙ АРХИТЕКТУРНО-ПРОСТРАНСТВЕННОЙ СРЕДЕ

«Светлая, что ищет света, где ищет свет, где ищет свет, где ищет свет...»
 «Светлая, что ищет света, где ищет свет, где ищет свет, где ищет свет...»
 «Светлая, что ищет света, где ищет свет, где ищет свет, где ищет свет...»
 «Светлая, что ищет света, где ищет свет, где ищет свет, где ищет свет...»

ОСОБЕННОСТИ РЕКОНСТРУКЦИИ ИСТОРИЧЕСКОЙ СРЕДЫ ПРИ ИЗМЕНЕНИИ ЕЕ АРХИТЕКТУРНО-ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ СТРУКТУРЫ

НИР

ПРОБЛЕМА
СТОЙКОСТИ КОМПОЗИЦИИ
ИСТОРИЧЕСКОЙ СРЕДЫ В
ПРОЦЕССЕ ЕЕ ФУНКЦИОНАЛЬНО
НАДЕЖНОСТИ

ЦЕЛЬ
ПРОБЛЕМАТИКА ФУНКЦИОНАЛЬНО
СТОЙКОСТИ КОМПОЗИЦИИ
ИСТОРИЧЕСКОЙ СРЕДЫ В
ПРОЦЕССЕ ЕЕ ФУНКЦИОНАЛЬНО
НАДЕЖНОСТИ

МЕТОДОЛОГИЯ
ПРОБЛЕМАТИКА ФУНКЦИОНАЛЬНО
СТОЙКОСТИ КОМПОЗИЦИИ
ИСТОРИЧЕСКОЙ СРЕДЫ В
ПРОЦЕССЕ ЕЕ ФУНКЦИОНАЛЬНО
НАДЕЖНОСТИ

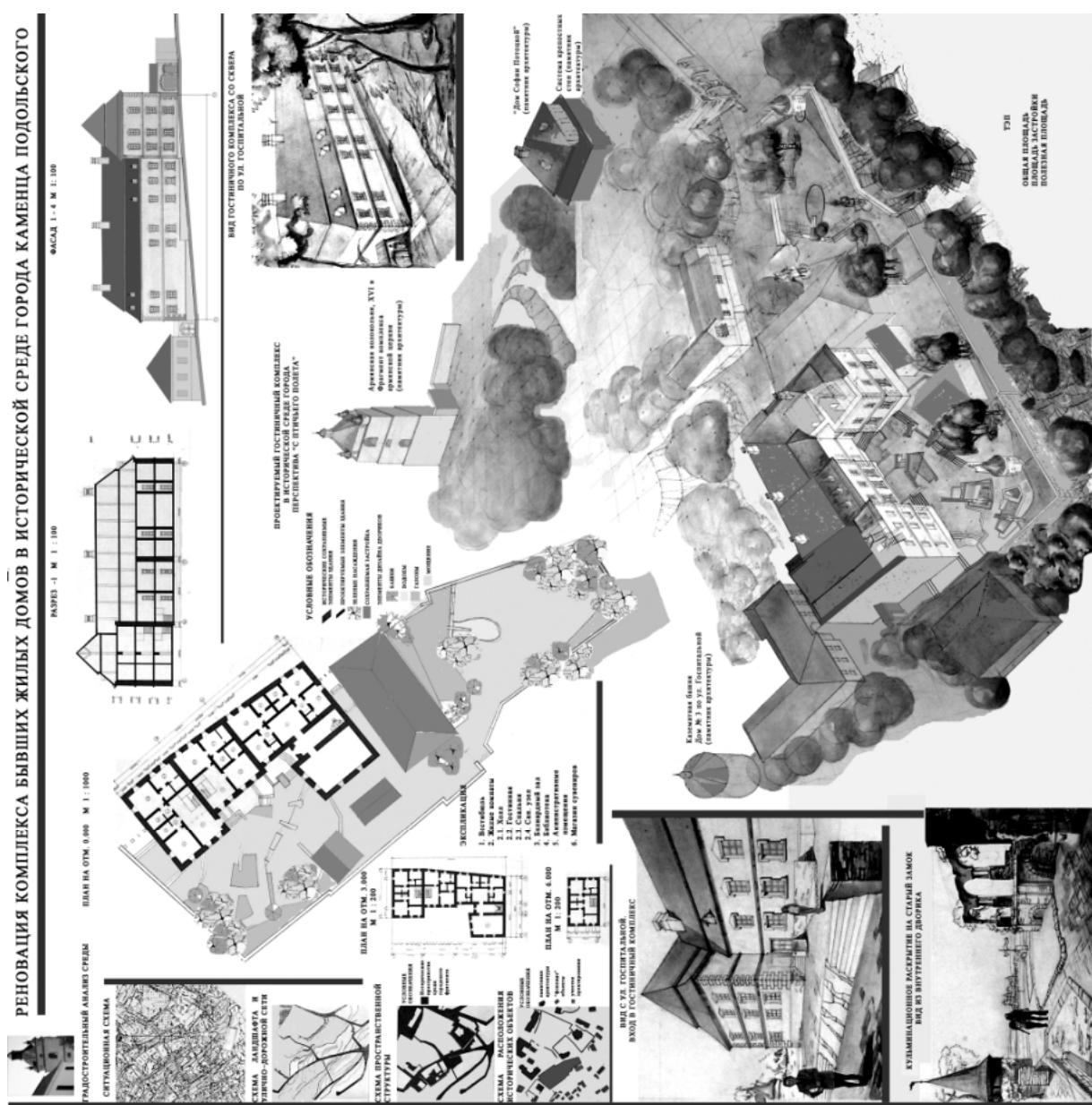
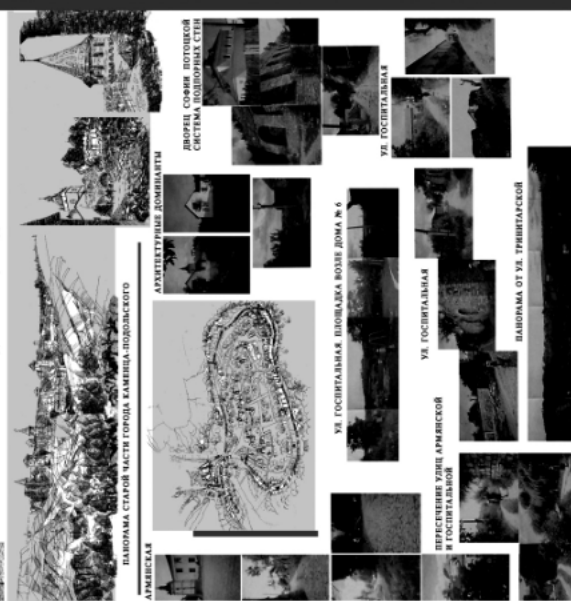
МЕТОДИКА
ПРОБЛЕМАТИКА ФУНКЦИОНАЛЬНО
СТОЙКОСТИ КОМПОЗИЦИИ
ИСТОРИЧЕСКОЙ СРЕДЫ В
ПРОЦЕССЕ ЕЕ ФУНКЦИОНАЛЬНО
НАДЕЖНОСТИ

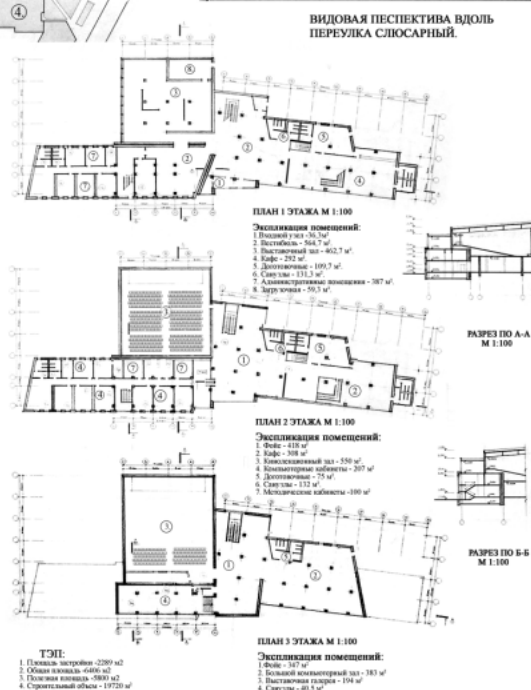
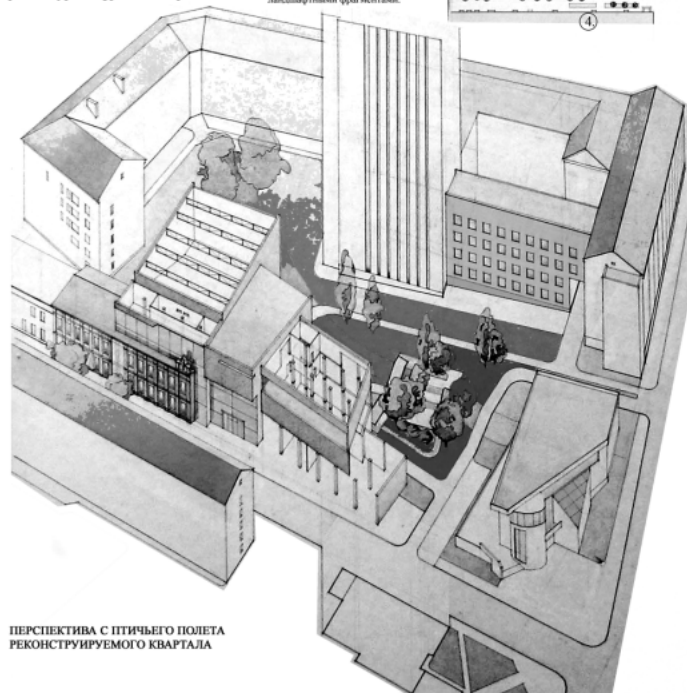
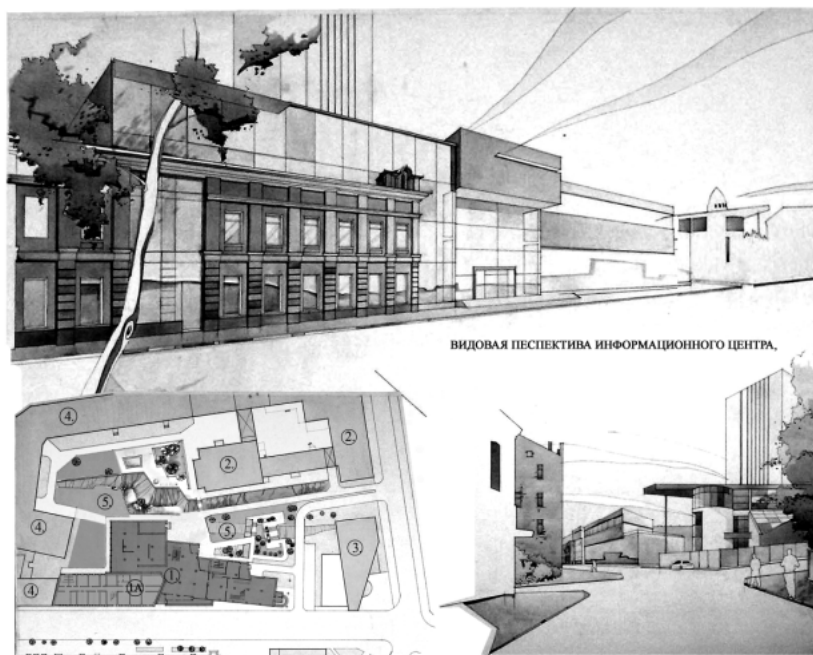
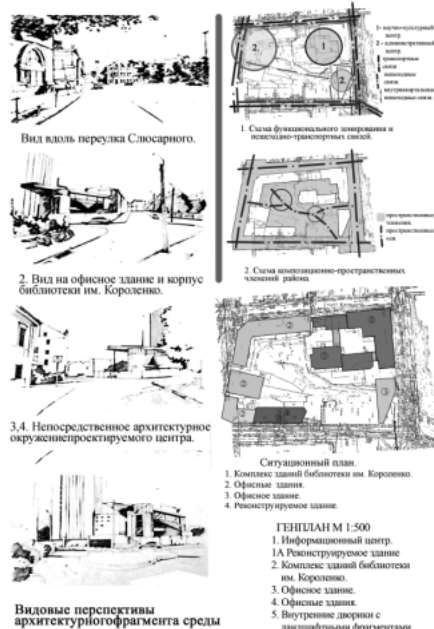
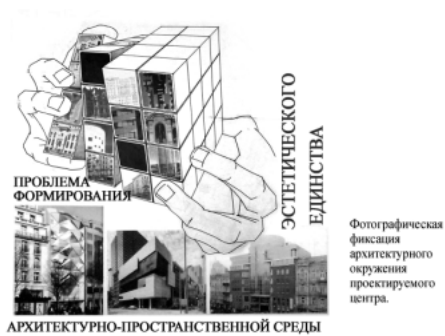
РЕЗУЛЬТАТЫ
ПРОБЛЕМАТИКА ФУНКЦИОНАЛЬНО
СТОЙКОСТИ КОМПОЗИЦИИ
ИСТОРИЧЕСКОЙ СРЕДЫ В
ПРОЦЕССЕ ЕЕ ФУНКЦИОНАЛЬНО
НАДЕЖНОСТИ

ЗАКЛЮЧЕНИЕ
ПРОБЛЕМАТИКА ФУНКЦИОНАЛЬНО
СТОЙКОСТИ КОМПОЗИЦИИ
ИСТОРИЧЕСКОЙ СРЕДЫ В
ПРОЦЕССЕ ЕЕ ФУНКЦИОНАЛЬНО
НАДЕЖНОСТИ

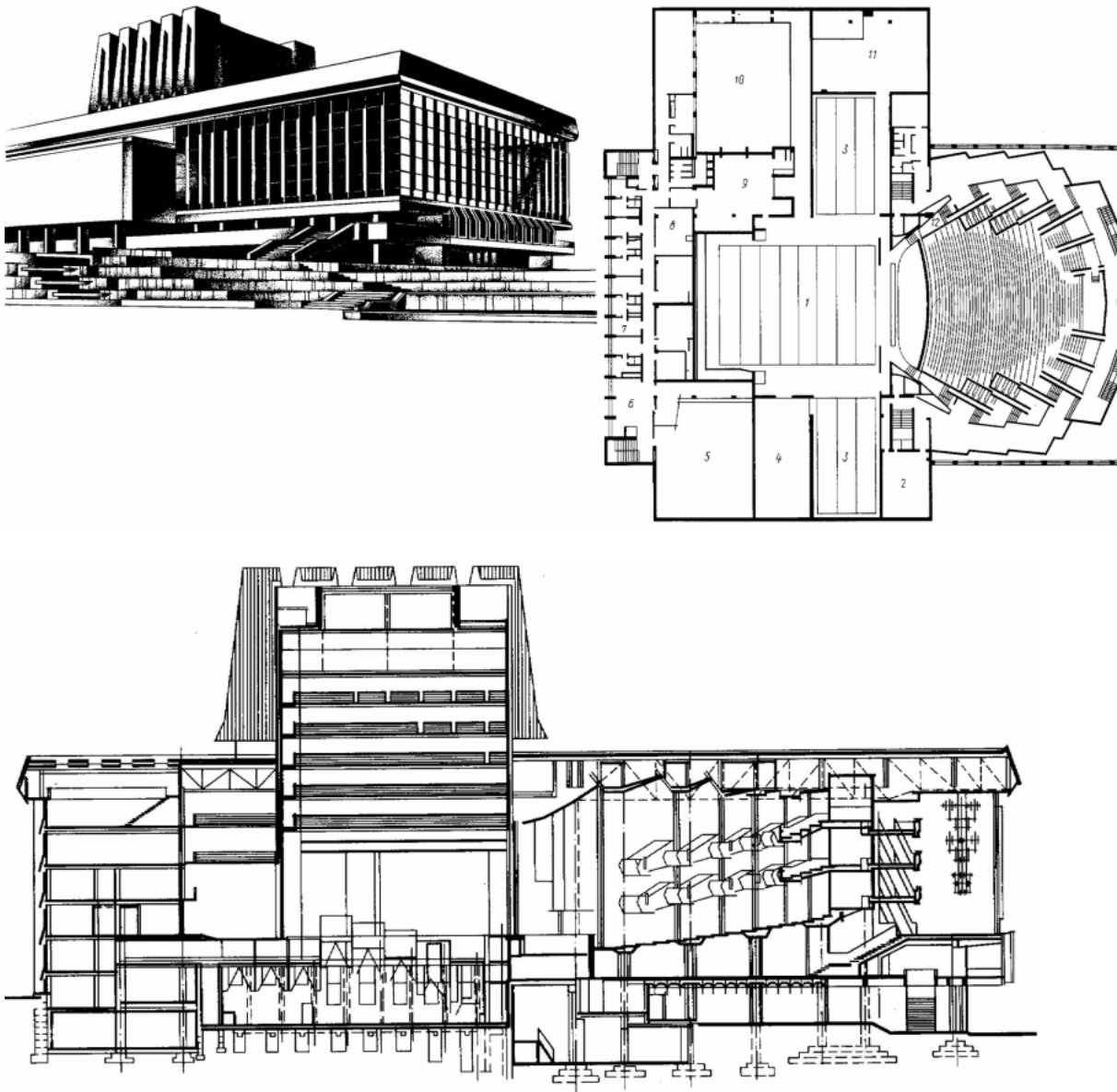
НАТУРНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ АРХИТЕКТУРНО-ПРОСТРАНСТВЕННОЙ СРЕДЫ ГОРОДА КАМЕНЦА-ПОДОЛЬСКОГО

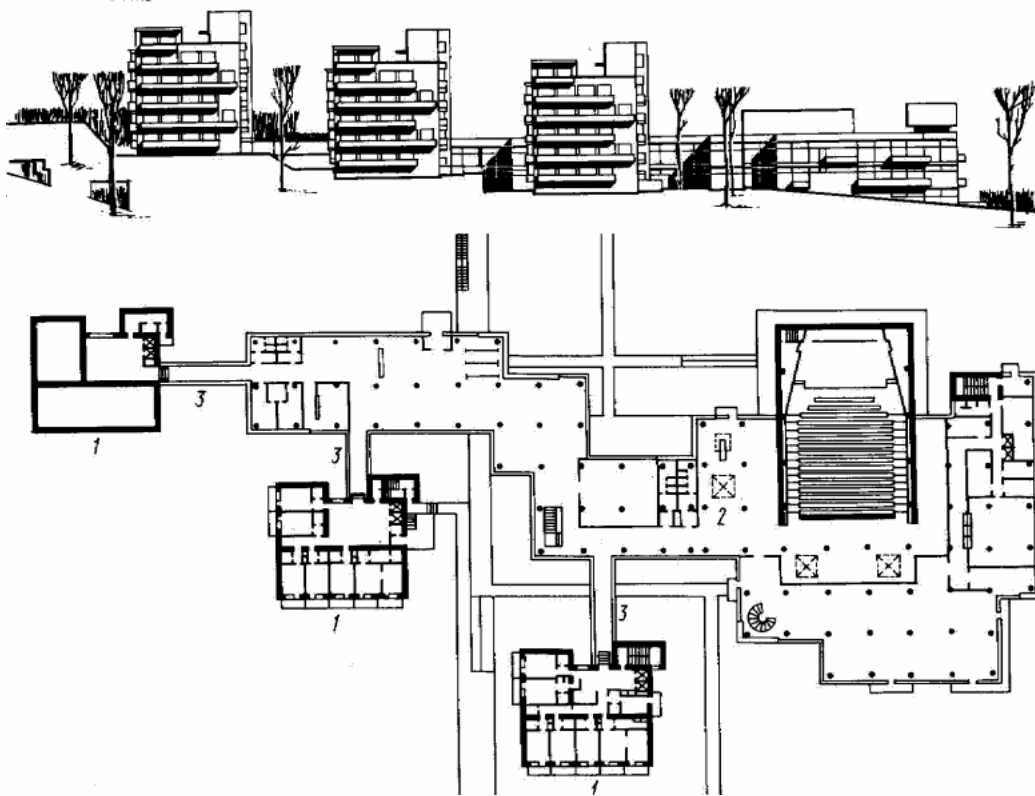
Дипломный проект студ К. Денисенка, кер. доц. О.В.Вдовицька

ДОДАТОК 3. Приклади архітектурних креслень громадських і житлових будівель

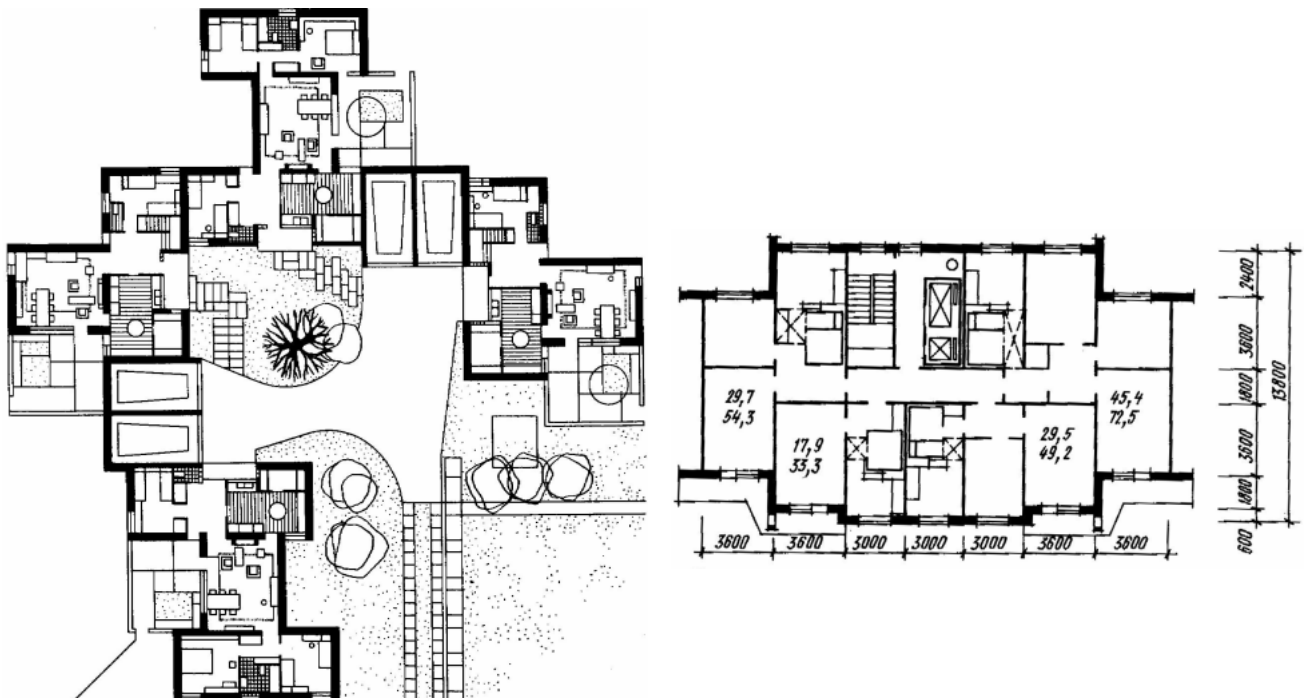
Приклад театральної будівлі.

Вільнюс. Театр опери та балету. Архіт. І.Бучюте, Ю.Маркесв. Загальний вигляд, план другого поверху: 1 - сцена, 2-репетиційний зал, 3- кишень. 4 - склад декорацій, і репетиційний зал, 6- місце відпочинку, 7-гримуборні для солістів, 8- групові гримуборні. 9 - склад костюмів, 10-господарський двір. 11 - склад декорацій. 12-освітлювальні ложі, 13-балкон фойє, 14 фойє; поздовжній розріз театру

Приклад рекреаційної будівлі.

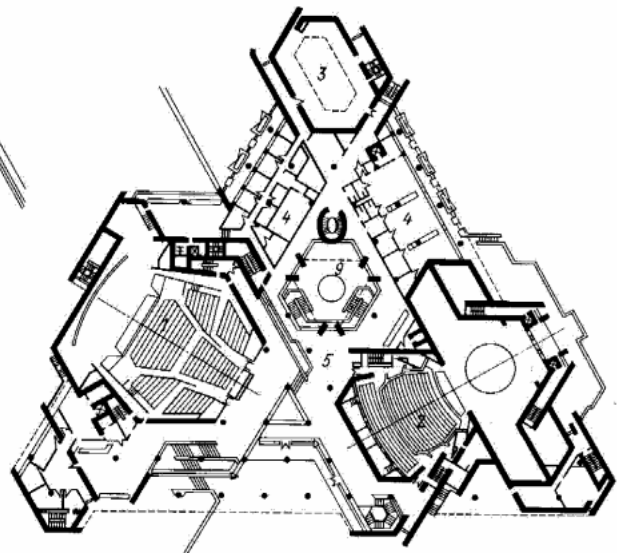
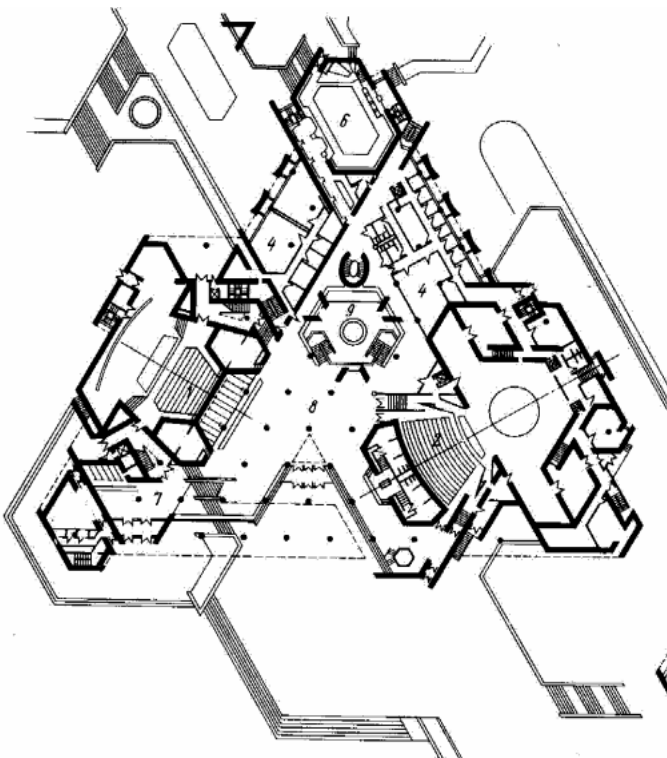
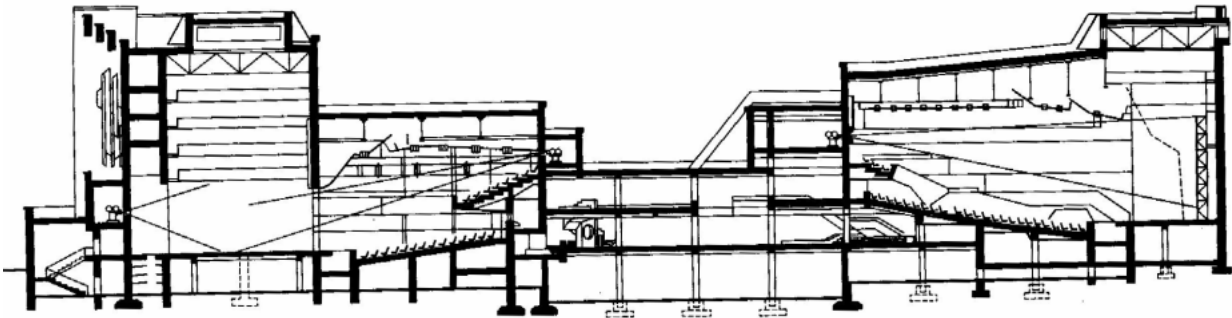
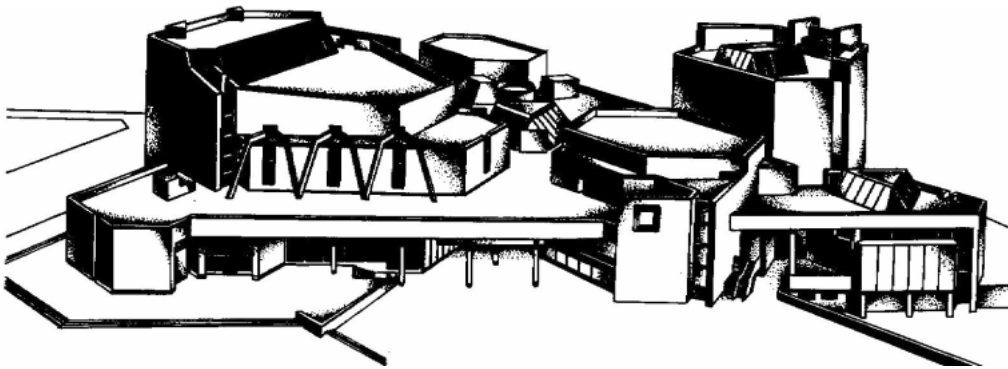
Проект Будинку відпочинку на березі озера: фасад, план; 1 - житлові блоки, 2- група громадських приміщень, 3-переходи.

Приклади креслення планів першого поверху з елементами генплану і креслення типового плану.

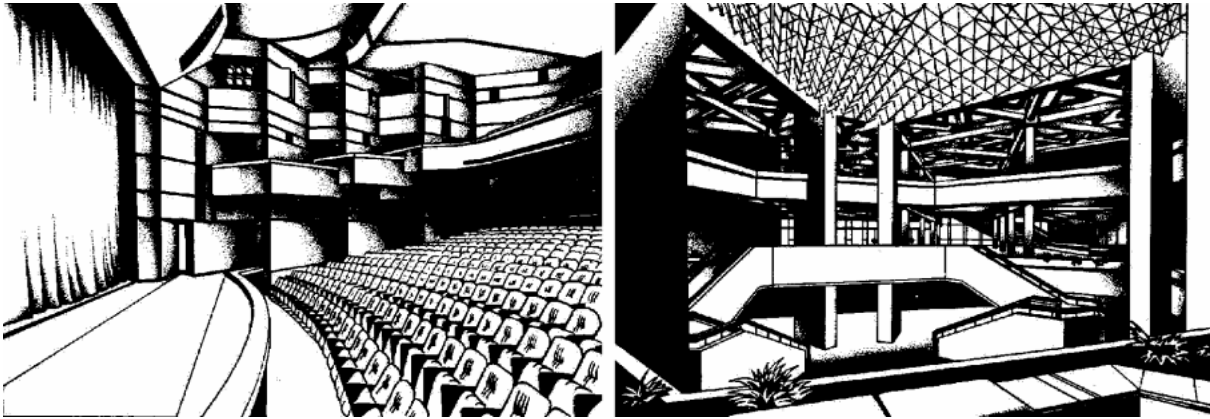
«Килимова» забудова блокованими житловими будинками.

Приклад плану трикімнатної квартири

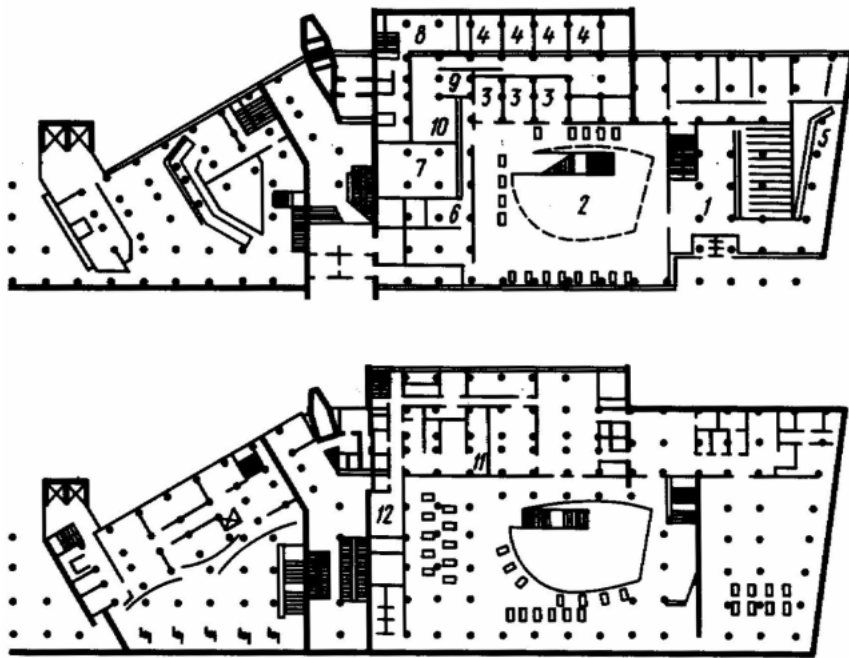

Приклад багатофункціональної будівлі зі складною внутрішньою структурою.

Палац культури в Зеленограді (архіт. І.Покровський, Д.Лисичкин, А.Стискин, інж. Б.Зархі): а-загальний вид, б-розріз по двох залах, в-план на отм. 0,00...1,20, г-план на відм. 3,00...3,60; (кіноконцертний зал на 1200 місць, 2-театральний зал на 800 місць, 3-зал хореографії, 4-клубні приміщення, 5-фойє-зимовий сад-кафе на 80 посадкових місць, 6-танцзал, 7-касовий зал, 8-вестибюль, 9-трьохсвітловий внутрішній дворик).

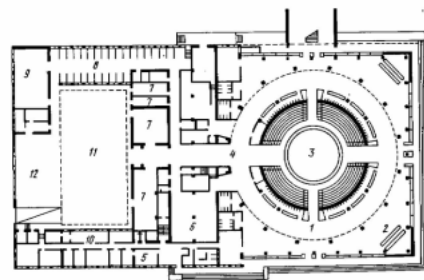
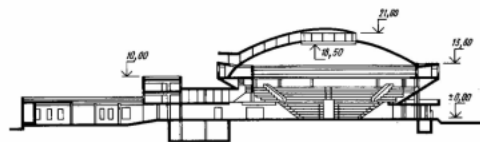
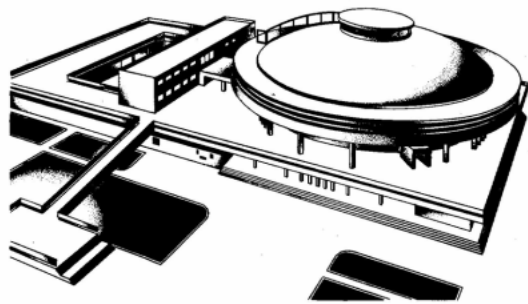
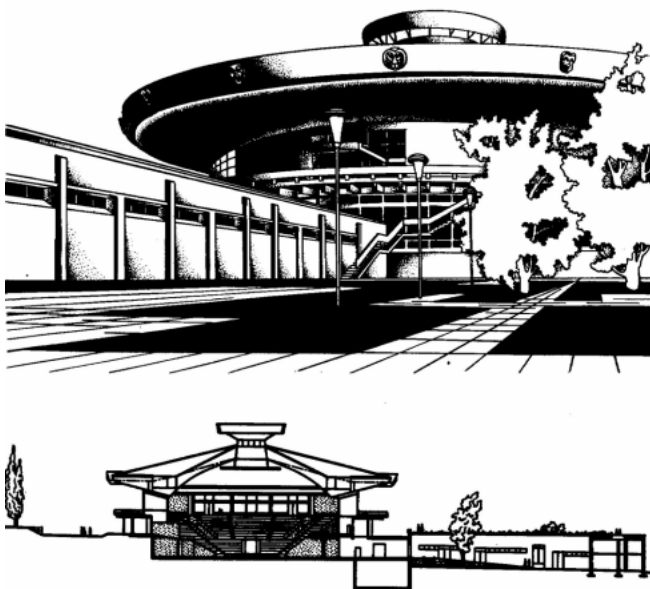

Палац культури в Зеленограді. Інтер'єр залу на 800 місць, інтер'єр трьохсвітлового фойє

Приклад просторової структури ресторану.

Ресторан на просп. ім. Калініна на 2000 місць (Москва):
 план першого поверху, план другого поверху; (вестибюль, 2-зал ресторану, 3-банкетні зали,
 4-адміністративні приміщення, 5- бар, 6- приміщення для миття посуду, 7- кухня, 5-
 вестибюль, 9-буфет, 10 - холодильний цех, 11 - роздавальна, 2- доготовчий цех)

Приклади купольних споруд.

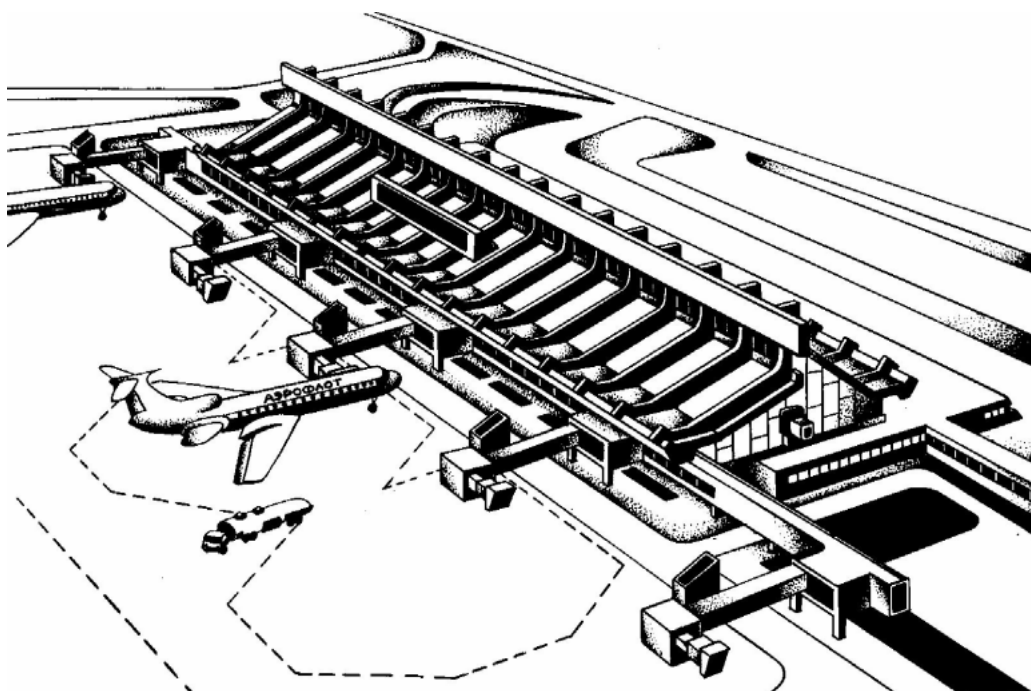
Цирк на 2000 місць у Сочі (архіт. Ю.Шварцбрейм, Ю.Едемська, інж. І.Брук): загальний вид, розріз

Цирк на 2000 місць у Краснодарі (архіт. М.Шульмейстер, Ю.Моторін, А.Кудрявцев, інж. А.Титов й ін.):

а-загальний вид, б - розріз, е - план першого поверху; 1 -вестибюль, гардероб, фойє, 2- буфет, 3- манеж, 4 - артистичний вхід, 5-дирекція, б- склад циркового інвентарю й підсобні приміщення, 11 - господарський двір, 12-гараж.

«Гнучке» планування робочого залу-поверху в будівлі Каршрад в Гессені (Германія). Ратуша в Торонто (Канада). Загальний вид, план.

Таллінн. Аеровокзал

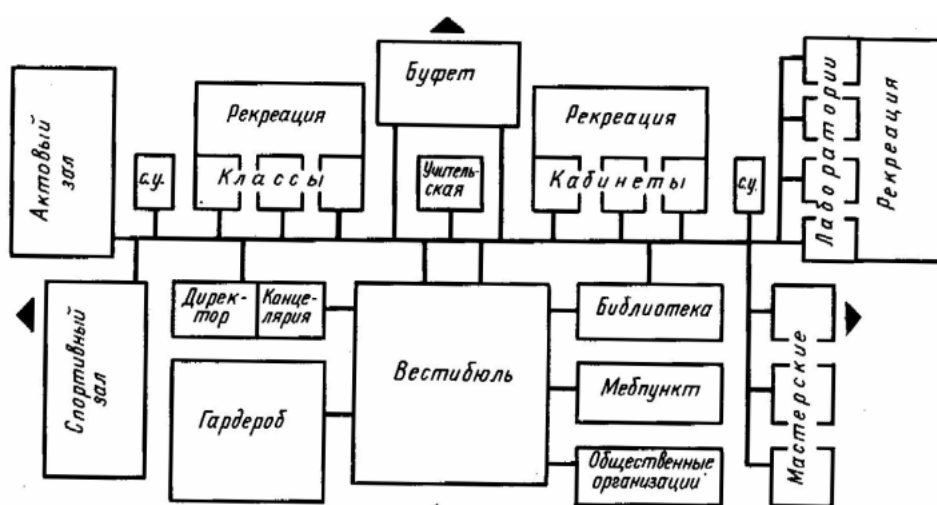
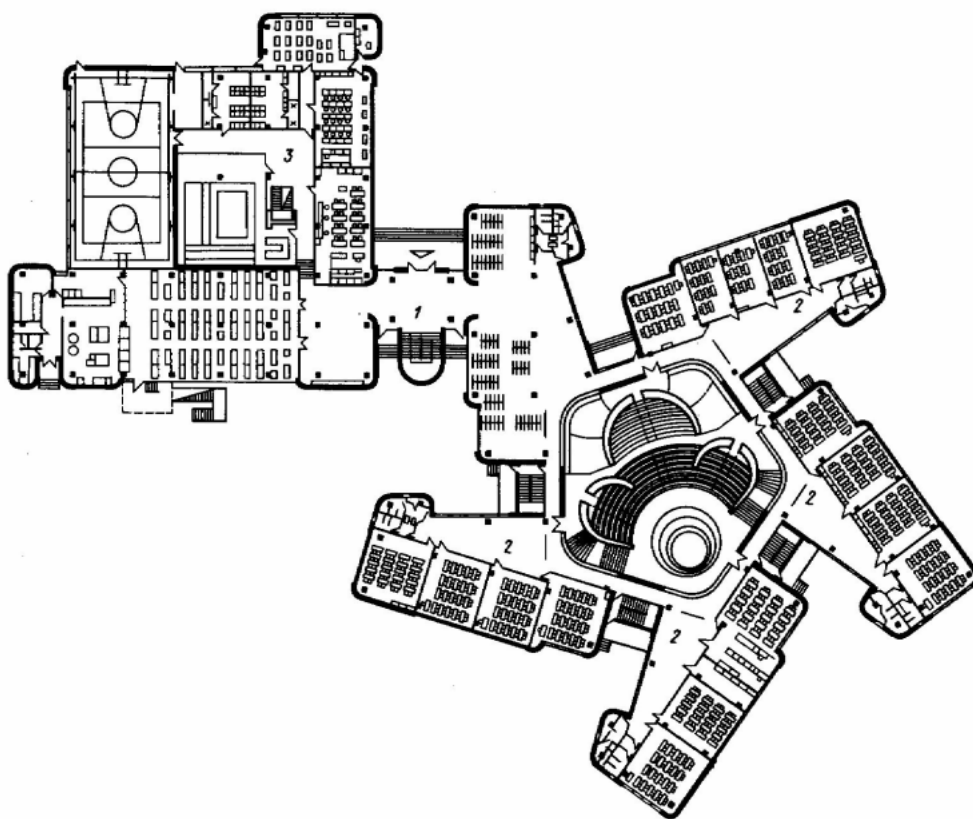
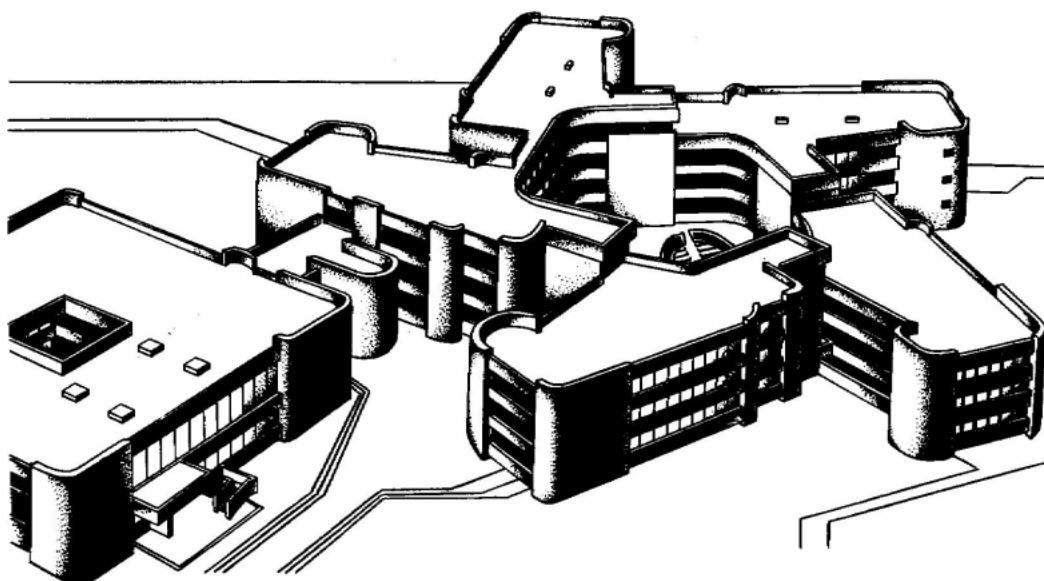
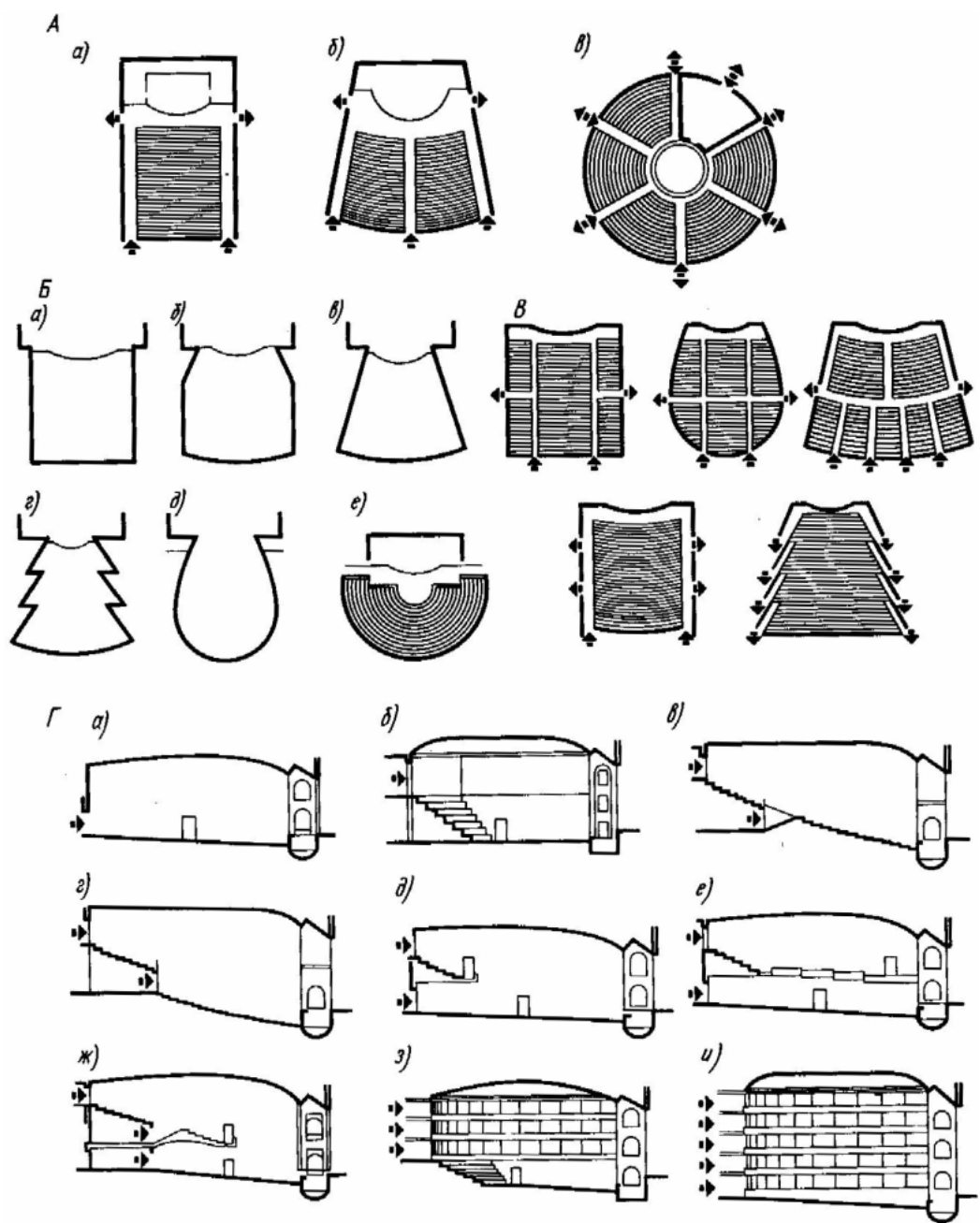

Схема функціональних зв'язків приміщень школи

Школа на 40 класів (1568) учнів :
загальний вид, план; (1 - вестибюль-гардероб, 2-навчальний блок, 3-загальношкільні приміщення)

Схеми глядацьких залів. Плани, розрізи

ДОДАТОК 4. Структура пояснювальної записки

КОМПЛЕКСНИЙ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПРОЕКТ «БУДІВЛЯ (АРХІТЕКТУРНИЙ КОМПЛЕКС) У НАВКОЛИШНЬОМУ (ІСТОРИЧНОМУ) АРХІТЕКТУРНО-ПРОСТОРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ» (тема проекту)

ВСТУП. Історичне формування структури дослідженого середовища. Актуальні проблеми дослідженого середовища

1. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЧАСТИНА

1.1. Аналіз існуючого архітектурно-просторового середовища

1.1.1. Образне враження від дослідженого середовища

1.1.2. Аналіз структури середовища

Функціональна структура,

Композиційна структура

1.2. Науково-дослідна робота: (указати тему роботи)

1.2.1. Обґрунтування проблемної ситуації, виявленої в досліджуваному архітектурно-просторовому середовищі

1.2.2. Актуальність теми, вивченість питання в теорії архітектури, розробка в архітектурній практиці, новизна.

1.2.3. Обґрунтування проблеми дослідження

1.2.4. Графічна модель образного уявлення про проблему

1.2.5. Мета й завдання дослідження

1.2.6. Аналіз об'єктів дослідження

1.2.7. Висновки (гіпотеза рішення проблеми)

2. ПРОЕКТНА ЧАСТИНА

2.1. Художньо-образна і філософська ідея

2.2. Функціональна структура

Техніко-економічні показники

2.3. Композиційна структура

2.4. Графічне виконання проекту

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

БІБЛОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Архітектура. Короткий словник-довідник. /За заг. ред. А.П.Мардера. – К.: Будівельник, 1995. – 334 с.
2. Архитектурное проектирование общественных зданий и сооружений: учебник для вузов/В.В.Адамович и др.; под ред. И.Е.Рожина и А.И.Урбаха. – М.: Стройиздат, 1984. – 543 с.
3. Антонов В.Л. Градостроительное развитие крупнейших городов. – К.-Харьков-Симферополь, 2005. – 644 с.
4. Бачинська Л.Г. Архітектура житла: проблеми теорії та практики структуроутворення. – К.: Грамота, 2004. – 408 с.
5. Глазычев В.Л. Окружающая среда. М.: МН, Прогресс, 1995.
6. Бранч М. Проектирование городской среды. - М.: СИ, 1979.
7. Груза И. Теория города. – М.: Изд. лит. по строительству, 1972. – 247 с.
8. Ильин И.П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. – М.: Интрада, 1996. – 256 с.
9. Кандилис Ж. Стать архитектором: Пер. с фр.–М.: Стройиздат, 1979. – 272 с.
10. Тимофієнко В.І. Архітектура і монументальне мистецтво. Терміни і поняття. К.: Вид-во Інституту проблем сучасного мистецтва, Головкиївархітектура, 2002. – 472 с.
11. Саймондс Дж. Ландшафт и архитектура. - М.: Стройиздат, 1965.
12. Фондорко Е.Е. Разнокоординатные структуры в градостроительстве и архитектуре. Композиционные концепции. – К.: НИИТИАГ, 2000. – 32 с.
13. Фремpton К. Современная архитектура. Критический взгляд на историю развития. - М.: Стройиздат, 1990. - 535 с.
14. Чепелюк Ю.В. Архитектурная композиция как выражение “целого”-“единого”. –К.: НИИТИАГ, 2000. – 32с.
15. Бурак М.П., Гамалей Г.В., Шубович С.О.. Місто очима студентів: навчальний посібник з проведення літніх архітектурних навчальних і науково-дослідних практик - Харків: ХНАМГ, 2007. - 151 с.
16. Бурак М.П., Шубович С.О., Соловьева О.С., Вінтаєва Н.С. «Харків очима студентів» (до 350-річчя Харкова): Альбом малюнків. – Харків: ХНАМГ, 2004. – 80 с.
17. Бурак М.П., Соловйова О.С., Шубович С.О. Харків - Київ. Місто очима студентів. До 75 річчя Київського національного університету будівництва і архітектури (альбом малюнків). Вип. 2. - Харків: ХНАМГ, 2005. - 114 с.
18. Шубович С.О. Міфопоетична культура в естетиці міст (наукові основи - мистецтво - архітектура): навч. посібник. - Харків: ХДАМГ, 2002. - 106 с.
19. Шубович С.О., Фондорко О.Є., Панова Л.П., Коптева Г.Л., Жмурко Ю.В. Основи і методи архітектурного проектування. Конспект лекцій для студ. денної форми навчання напряму 1201 “Архітектура”. – Харків: ХНАМС, 2005. – 93 с.
20. Шубович С.О. Методичні вказівки до самостійної роботи і виконання графоаналітичних завдань з курсу «Формування художнього образу» (для студентів 1,2,5 курсів денної форми навчання спеціальності 6.1201 - «Містобудування»)- Харків: ХНАМГ, 2007. – 56 с.
21. Шубович С.А., Жмурко Ю.В. и др. Гуманитарный комплекс архитектуры. К вопросу о гуманитарных исследованиях в архитектуре /Под общ. ред. С.А.Шубович. – Харьков: ХНАГХ, 2005. – 311 с.
22. Соловьева О.С. Парки и дворцово-парковые ансамбли: учебное пособие – Харьков – Симферополь: ХНАГХ-КИПИКС, 1999. – 110 с.
23. Соловйова О.С., Виноградська С.Г., Шубович С.О. Методичні вказівки з дипломного проектування для студ. денної форми навчання спеціальності "Містобудування" (експериментальне навчання). - Харків: ХДАМГ, 2000. - 24 с.

24. Вінтаєва Н.С. та ін.. Альбом завдань з проведення літніх навчальних ландшафтно-композиційних та натурно-дослідницьких практик для студ. 1-5 курсів денної форми навчання.. - Харків: ХДАМГ, 2001. - 50 с
25. Вінтаєва Н.С. Рисунок людини і ландшафту в архітектурному навчанні: навч. посібник для студентів архітектурних спеціальностей. – Харків: ХНАМГ, 2007. – 120 с.
26. Державні будівельні норми ДБН В.2.2-9-99 "Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди. Основні положення".

ЗМІСТ

ВСТУП. ПРОБЛЕМИ РЕКОНСТРУКЦІЇ ІСТОРИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА МІСТА В ДИПЛОМНИХ ПРОЕКТАХ БАКАЛАВРІВ АРХІТЕКТУРИ	3
КОМПЛЕКСНИЙ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПРОЕКТ «БУДІВЛЯ (АРХІТЕКТУРНИЙ КОМПЛЕКС) У НАВКОЛИШНЬОМУ (ІСТОРИЧНОМУ) АРХІТЕКТУРНО-ПРОСТОРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ»	4
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
Методологічні засади роботи	5
2. ВИКОНАННЯ ПРОЕКТУ	5
1. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЧАСТИНА	5
1.1. Аналіз існуючого архітектурно-просторового середовища	5
1.1.1. Натурні замальовки й ескізна перспектива з "пташиного польоту"	5
1.1.2. Аналітичні схеми	8
Фрагмент дипломного проекту студ. Г.Гамалєя. Кер. проф. С.О.Шубович	10
1.2. Науково-дослідна робота: (указати тему роботи)	11
1.2.1. Обґрунтування проблемної ситуації, виявленої в досліджуваному архітектурно-просторовому середовищі	11
1.2.2. Актуальність теми, вивченість питання в теорії архітектури, розробка в архітектурній практиці, новизна	11
1.2.3. Обґрунтування проблеми дослідження	12
1.2.4. Графічна модель образного уявлення про проблему	13
1.2.5. Мета й завдання дослідження	14
1.2.6. Аналіз об'єктів дослідження	15
1.2.7. Висновки (гіпотеза рішення проблеми)	15
2. ПРОЕКТНА ЧАСТИНА	15
2.1. Художньо-образна і філософська ідея	15
2.2. Функціональна структура	17
2.2.1. Техніко-економічні показники	18
2.3. Композиційна структура	20
2.4. Графічне виконання проекту	21
ДОДАТКИ	22
ДОДАТОК 1. Нормативні матеріали за Державними будівельними нормами України (ДБН - ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ. Будівлі і споруди. Громадські будинки та споруди. Основні положення. ДБН В.2.2-9-99)	22
1.1. Перелік видів громадських будинків та споруд	22
1.2. Терміни й визначення	23
1.3. Вимоги до проектування атриумів (пасажів)	24
1.4. Вимоги до забудови земельної ділянки	25
1.5. Об'ємно-планувальні рішення	26
1.6. Конструктивні рішення	27
ДОДАТОК 2. Приклади виконання бакалаврських дипломних проектів	28
ДОДАТОК 3. Приклади архітектурних креслень громадських і житлових будівель	33
ДОДАТОК 4. Структура пояснювальної записки	41
БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК	42

Навчальне видання

Методичні вказівки до виконання дипломного проекту бакалавра архітектури (для студентів для студентів 5 курсу денної форми навчання напряму 6.060102 - «Архітектура», спец. 6.120102 – «Містобудування»).

Укладачі: Світлана Олександрівна Шубович, Лариса Павлівна Панова.

Відповідальний за випуск Коптева Г.Л.

Редактор Аляб'єв М.З.

Комп'ютерний набір і верстка укладачів

План 2007, поз. 210м

Підп. до друку 14.11.2007	Друк на різнографі	Ум.-др. аркушів 2,0
Обл.-вид. аркушів 1,8	Папір офісний	Тираж 50 прим.
Формат 60x84 1/8	Замовл. №	

ХНАМГ, 61002, Харків, вул. Революції, 12
Сектор оперативної поліграфії при ІОЦ ХНАМГ